

Podatek od nieruchomości: ludzie protestowali, politycy się nie dogadali »6

Ukraina czeka na F-16 »8

Tydzień pełen kultury »10

Następny numer wydania codziennego „K.W.” ukaze się 7 listopada br.

31 października – 1 listopada 2023 r. Nr 126 (19337) Cena 0,80 euro

Ks. Tadeusz Jasiński: „Dla zmarłych najważniejsza jest modlitwa”

Fot. Marian Paluszkiwicz

1 i 2 listopada to dni, podczas których odwiedzamy groby swoich bliskich, stawiamy kwiaty i zapalamy znicze. Jednak w tym czasie dla zmarłych najważniejsza jest nasza pamięć i modlitwa za ich dusze — przypomina w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” ks. Tadeusz Jasiński. »11

Bal wszystkich świętych zamiast Halloweenu »12-13

ISSN 1392-0405

Spadkobiercy dawnej „Piątki” kontynuują misję »14-15

KURIER
WILEŃSKI

Ukazuje się od 1 lipca 1953 r.

**Birbinių g. 4a, 02121-30 Vilnius,
Lietuvos Respublika,
tel./fax 260 84 44**

Redaktor naczelny:
Robert Mickiewicz
(redaktor@kurierwileński.lt).

Zastępcy red. nac.:
Brygita Łapszewicz
(b.lapszewicz@kurierwileński.lt)
Apolinary Klonowski (ds. online)
(a.klonowski@kurierwileński.lt)

Dziennikarze: Honorata Adamowicz,
Aleksander Borowik, Justyna
Giedrojc, Rajmund Klonowski, Ilona
Lewandowska, Anna Pieszko, Antoni
Radczenko, Witold Janczys,
Marian Paluszkiwicz — fotoreporter

Dział Promocji: Andrzej Podworski —
prenumerata (tel. 260 84 44, kolport@
kurierwileński.lt), Jolanta Balkiewicz —
reklama (tel. 260 84 44,
reklama@kurierwileński.lt).

Wydawca: VšĮ „Kurier Wilenski”
Druk: VšĮ „Vilnijos žodis”

Nakład: 3000 egz.

*Materialów niezamówionych redakcja nie
zwraća. Zastrzeżenie sobie prawo
do skracania i adiacji tekstów.*

*Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.
Opinie Czytelników zawarte w ich listach
nie zawsze są bieżące z opinią redakcji.*

Redaktor dyżurny: Alicja Klonowska,
Apolinary Klonowski

DZIENNIK NALEŻY DO
EUROPEJSKIEGO
STOWARZYSZENIA GAZET
CODZIENNYCH
MNIJSZOŚCI
NARODOWYCH

Fundacja
**POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE**
im. Jana Olszewskiego

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy
za Granicą 2023.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”
im. Jana Olszewskiego.

Koncert muzyki klasycznej poświęcony związkom kulturalnym między Litwą i Polską

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego zapraszają 7 listopada do Ratusza Miasta Wilna na dwuczęściowy bezpłatny koncert muzyki klasycznej „Muzyczne mosty: Chopin, Mickiewicz, Moniuszko. Spotkanie Litwy i Polski”.

Wydarzenie będzie miało na celu ukazanie głębokich więzi kulturowych między Litwą i Polską, połączenie dziedzictwa muzycznego obu narodów oraz ukazanie wpływu Wilna na twórczość polskich klasyków.

Wieczór rozpocznie się recitalem znanego pianisty Marka Brachy. Będzie to wykonanie Ballad Fryderyka Chopina, które z kolei inspirowane były balladami i romansami jego przyjaciela, wileńskiego poety Adama Mickiewicza.

Drugą część koncertu stanowią będą opery, głównie dzieła Stanisława Moniuszki, w wykonaniu śpiewaków Teatru Wielkiego Opery Narodowej w Warszawie — Tomasz Raka (baryton), Joanny Motulewicz (mezzosopran) i Rafała Żurka (tenor). Wraz z

zespołem wystąpi białostocki zespół muzyki dawnej „Consort 415” (kier. Amadeusz Buczyński), który wielokrotnie tworzył oprawę muzyczną literackich spotkań. Występ ten będzie miał na celu zaprezentowanie wileńskiej publiczności klasycznej polskiej opery oraz ukazanie silnego wpływu Wilna i Litwy na nią. W przerwach gospodarze będą opowiadać ciekawe fakty historyczne o związkach Moniuszki z Wilnem.

Według Mikołaja Falkowskiego, prezesa zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, fundacja zorganizowała już kilkanaście koncertów w Wilnie, ale były one skierowane przede wszystkim do mniejszości polskiej. Jednak ten koncert po raz pierwszy będzie przeznaczony przede wszystkim dla Litwinów, choć całość odbędzie się w dwóch językach.

„Wierzymy, że program koncertu 7 listopada, który odkrywa i ujawnia głęboko zakorzenione więzi kulturowe między Litwą i Polską oraz przemawia do publiczności w każdym wieku i o różnych gustach, jest doskonałym punktem wyjścia

dla nowego kierunku Fundacji, który angażuje nie tylko Polaków, ale także Litwinów i inne narodowości. Ten koncert podkreśli muzyczne i poetyckie mosty między Polską i Litwą, a my planujemy co roku zapraszać wileńską publiczność na dwujęzyczne wydarzenia kultury wysokiej” - mówi Falkowski, który podkreśla, że wydarzenie jest również poświęcone 105. rocznicy przywrócenia niepodległości Litwy i 160. rocznicy powstania styczniowego.

Wstęp na koncert w ratuszu jest nieopłatny, ale w celu zarządzania przepływem odwiedzających, goście proszeni są o zakup bezpłatnego biletu w systemie Kakava.lt.

Wydarzenie dofinansowano z budżetu państwa: ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz ORLEN Lietuva. Koncert odbywa się przy wsparciu partnerów: Domu Kultury Polskiej w Wilnie, Polskiego Teatru STUDIO w Wilnie i Polskiej Sceny Muzycznej na Litwie.

Więcej informacji:
Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”
im. Jana Olszewskiego ■

30 października

JAN RYNKIEWICZ

obchodził piękny Jubileusz 85-lecia.

Z okazji tego wyjątkowego Święta
życzymy dużo zdrowia, radości, braku trosk
i uśmiechu na twarzy każdego dnia.

**Kochające dzieci Ala i Waldek oraz
wnukowie Marta, Karol, Daniela i Emilia**

W Wileńskim Parku Górnym otwarto artystyczny park instalacji świetlnych „Lumina”
Fot. Jonas Balčiūnas, ELTA

Startuje plebiscyt „Polak Roku 2023”

Już po raz 26. ogłaszamy plebiscyt Czytelników „Kuriera Wileńskiego” mający na celu wytypowanie „Polaka Roku” — osoby najbardziej zasłużonej dla polskości na Wileńszczyźnie. Zachęcamy Czytelników do zgłaszania kandydatów do tego zaszczytnego tytułu za rok 2023.

Niezmiernie cieszy nas to, że nasi Czytelnicy dostrzegają dokonania różnych osób pracujących w różnych dziedzinach i co roku typują kolejne osoby, które za swą działalność duszpasterską, oświatową, społeczną, kulturalną czy też polityczną zasługują na słowa uznania i podzięków.

Zachęcamy naszych Czytelników do nadsyłania do redakcji (listownie

lub pocztą elektroniczną) nazwisk osób, których działalność i obywatelska postawa wobec spraw życiowo ważnych dla nas, Polaków mieszkających na Litwie, kwalifikują do zdobycia tytułu „Polak Roku 2023” wraz z uzasadnieniem zgłoszenia, zawierającym krótki opis działalności kandydata.

Zgłoszenia kandydatów w nieograniczonej liczbie mogą nadsyłać zarówno osoby fizyczne, jak też organizacje społeczne czy firmy prywatne.

Zgłoszenia prosimy nadsyłać na adres redakcji: „Kurier Wileński”, Birbynių 4A, LT-02121 Vilnius, Lietuva z dopiskiem „Polak Roku 2023” do końca października br. lub pocztą

elektroniczną: reklama@kurierwilenski.lt.

Zwycięzcy konkursu z lat poprzednich nie mogą być powtórnie zgłaszani. Kapituła plebiscytu, składająca się z laureatów poprzednich edycji konkursu „Polak Roku”, spośród nadesłanych zgłoszeń wybierze 10 osób typowanych do tytułu. W kolejnym etapie konkursu Czytelnicy będą mogli oddać swój głos na wybranego kandydata. Na naszych łamach będziemy publikować wywiady z nominowanymi do tytułu „Polaka Roku”, by ich wkład w życie społeczne i pielęgnowanie wartości narodowych był jak najszerszej znany. ■

Redakcja
„Kuriera Wileńskiego”

Imieniny

31 października

Alfonsa, Antoniny,
Augusta, Godzimira,
Krzysztofa, Kwintyna,
Lucyla, Łukasza, Narcyza,
Saturnina, Urbana,
Wolfganga

1 listopada

Andrzeja, Cyrenii, Jakuba,
Jana, Julianny,
Kondradyna, Licyniusza,
Marceli, Marii, Nikola,
Rajnera, Roberta,
Seweryna, Teodora,
Wiktoryna

Cytat dnia

„Uważam, że jest naprawdę za wcześnie, aby mówić o obniżce stóp procentowych. Jesteśmy na dość restrykcyjnym poziomie (stóp procentowych red.), ale potrzebujemy strategicznej cierpliwości, aby utrzymać stopy procentowe na tym poziomie aby inflacja nie tylko ponownie spadła, ale potem znowu wzrosła, ale przede wszystkim, chodzi o to, żeby stabilnie powróciła do poziomu, na którym powinna być” — powiedział w poniedziałek prezes Banku Litewskiego Gediminas Šimkus.

Liczba dnia

16 obywateli Rosji bliskich Władimirowi Putinowi otrzymało obywatelstwo Portugalii — podał czołowy tygodnik tego kraju „Expresso”, według którego wnioski o paszport tego kraju Rosjanie uzasadniali pochodzeniem w prostej linii od Żydów sefardyjskich, wypędzonych z Portugalii na przełomie XV i XVI w.

Wyrazy najgłębszego współczucia i żalu

Zdzisławowi Gorbaczewskiemu

z powodu śmierci kochanej **Mamy**
oraz **Rodzinie i bliskim**

składa Polski Teatr STUDIO w Wilnie
z kierownik artystycznym Lilą Kiejzik

Republika Turcji obchodzi 100-lecie

Turcja obchodziła 29 października 100-lecie republiki. Dokładnie 100 lat temu, 29 października 1923 roku, na gruzach Imperium Osmańskiego powstała Republika Turcji. Pierwszym prezydentem został wtedy Mustafa Kemal Atatürk, który do dziś jest uznawany za ojca demokracji tureckiej i widnieje na banknotach. Życzenia Turcji złożyli politycy litewscy, w tym prezydent. Wspomniał przy tej okazji o interesach, o których należy pamiętać — i, jak pokazał, przypominać.

Gitanas Nausėda pogratulował Turcji 100. rocznicy założenia Republiki i podkreślił znaczenie członkostwa Szwecji w NATO. Wyraził wdzięczność za turecką współpracę w kwestiach bezpie-

Obywatel Polski skazany na więzienie za przemyt migrantów

Obywatel Polski skazany na rok więzienia za przemyt migrantów — poinformowała 30 października litewska prokuratura. 61-letni mężczyzna przewoził pięciu Afgańczyków z Białorusi do Polski. Skonfiskowano jego samochód, telefon i 200 euro. Wyrok nie jest prawomocny i podlega apelacji w ciągu 20 dni.

czeństwa, m.in. na Szczycie NATO w Wilnie. Nausėda zauważył również, że Rosja kontynuuje wojnę z Ukrainą i podkreślił potrzebę wspólnej pomocy. Prezydent Turcji Recep Erdoğan tydzień temu formalnie złożył wniosek o ratyfikację członkostwa Szwecji w NATO, kończąc ponad roczną blokadę. Przewodnicząca Sejmu Viktorija Čmilytė-Nielsen również wyraziła gratulacje Turcji.

Rozpoczęto poszukiwania dziecka, podejrzenie pada na ojca

Policja w Wilnie rozpoczęła poszukiwania pięcioletniego dziecka, prawdopodobnie uprowadzonego przez ojca i wywiezionego za granicę. Rzeczniczka wileńskiej policji Julija Samorkovskaja poinformowała, że obie osoby są poszukiwane zarówno na Litwie, jak i za granicą.

Według informacji, dziecko mogło zostać zabrane do Wielkiej Brytanii. Matka zgłosiła zaginięcie syna w niedzielę 29 października, mimo postanowienia sądu o wspólnej opiece. Ojciec, obcokrajowiec, miał zwrócić dziecko w sobotę 28 października, ale tego nie zrobił. W sprawie wszczęto postępowanie przygotowawcze.

Odbudowa Ukrainy. Armonaitė zaprasza firmy do zgłoszeń

Ministerstwo Gospodarki i Innowacji RL stworzyło, wspólnie z Agencją Innowacji, bazę danych dla firm chcących uczestniczyć w projektach odbudowy na Ukrainie. Firmy zarejestrowane w bazie uzyskają dostęp do informacji o projektach i finansowaniu, a będą również widoczne w narzędziu B2Lithuania. Minister Aušrinė Armonaitė zachęca do zaangażowania firm z sektorów start-up, edtech i govtech. Planowane jest również doradztwo sektorowe.

Szacuje się, że dotychczasowa pomoc Litwy dla Ukrainy wyniosła wartość 1 mld euro, co stanowi 1,42 proc. PKB Litwy w 2022 roku.

W star. sołecznickim wzrośnie liczba narcyzów

W starostwie sołecznickim (nie mylić z rejonem, większą jednostką administracyjną) przybędzie liczba narcyzów. Nie jest to jednak nic alarmującego — nie chodzi o zaburzenia osobowości, tylko o żółte kwiaty. Starostwo postanowiło w ten sposób upiększyć okolice. Na kwitnienie kwiatów musimy jednak poczekać — cebulki zasadzone teraz, wykiełkują na wiosnę. W tym roku starostwo kontynuuje upiększanie miasta i wspólnie z uczniami 9 i 11 klasy Gimnazjum im. J. Śniadeckiego ponownie posadzono 1,5 tysiąca żółtych narcyzów — z pomocą starostwa i firmy sprzątającej UAB „Tvakryba”. Starosta Mirosław Neverkevič podkreślił, że jest to dobra działalność wciągająca młodzież.

Ławaryszki i Elbląg ku rozwojowi pójdą razem

W piątek 20 października starostwo Ławaryszki z rejonu wileńskiego zawarła pierwszą międzynarodową umowę o współpracy z gminą Elbląg w Polsce. Umowa, podpisana przez starostę Marka Piłata i wójta Zygmunta Tucholskiego, skupia się na wzajemnych korzyściach w dziedzinach edukacji, kultury i sztuki. W ceremonii uczestniczyli także przedstawiciele samorządów i społeczności z obu jednostek administracyjnych.

Wicemer rejonu wileńskiego Edyta Tamošiūnaitė podkreśliła znaczenie współpracy dla rozwoju kultury i gospodarki lokalnej, zwłaszcza że w rejonie tym mieszka liczna społeczność narodowości polskiej. Współpraca ta była kontynuowana nieoficjalnie od 2020 r., ale teraz nabiera oficjalnego charakteru, otwierając nowe możliwości dla lokalnych społeczności. Starosta Piłat zaznaczył, że umowa jest fundamentem do realizacji wspólnych inicjatyw i projektów. Następną wizyta delegacji z Ławaryszek w Elblągu planowana jest na marzec 2024 r.

W akcji sprzątnięcia Rossy wzięło udział ok. 20 grup

Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą poinformował w poniedziałek 30 października, że w akcji sprzątnięcia Cmentarza na Rossie wzięło udział ok. 20 grup, w tym wileńskie szkoły.

Prócz szkół polskich udział wzięły także szkoły litewskie, Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie, seniorzy, medycy, a także Warszawska Saska Szkoła Realna.

Ze Śnipiszek znikają garaże: zamiast blaszaków – przedszkole

W poniedziałek 30 października rozpoczęło się usuwanie 175 metalowych garaży na Śnipiszkach w Wilnie, przy ul. Kernavės. Zamiast garaży powstanie przedszkole na 280 miejsc i boisko sportowe. Proces eksmisji garaży zapoczątkowany został zarządzeniem z 2020 r. Mer Wilna Valdas Benkuskas podkreśla potrzebę rozbudowy infrastruktury przedszkolnej. Właściciele garaży mogą odzyskać swoją własność po kontakcie z firmą Grinda. Eksmisja jest częścią szerszego programu usuwania metalowych garaży z terenów publicznych w Wilnie. W ciągu trzech ostatnich lat usunięto już prawie 9 tys. takich obiektów.

Nausėda: wykluczenie cyfrowe nie może przerosnąć w społeczne

Prezydent Litwy Gitanas Nausėda podkreślił znaczenie walki z wykluczeniem cyfrowym podczas spotkania z sekretarzem generalnym Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego (ITU), Dorynem Bogdan-Martinem. Nausėda zainicjował program mający na celu poprawę umiejętności cyfrowych seniorów. Omówiono także wpływ geopolityki, w tym lokalizacji Królewca, na rozwój sieci 5G w Litwie. ITU ma odegrać kluczową rolę w harmonizacji wykorzystania częstotliwości radiowych. Prezydent zwrócił uwagę na wykluczenie cyfrowe starszych osób; na Litwie tylko jedna trzecia osób 65-74-letnich korzysta ze smartfona.

Przez Wilno przeszły meksykańskie „szkielety”

Dla wilnian był to widok niecodzienny – w sobotę 28 października przez ulice stolicy przeszedł pochód społeczności meksykańskiej, która zapraszała do dołączenia wszystkich chętnych. Pochód z okazji meksykańskiego Dnia Zmarłych, po hiszpańsku Día de Muertos, wyglądał tak, jak wyglądałby w Meksyku, a tradycje znacznie różnią się od naszych miejscowych. Ojcowie nieśli na barkach dzieci z gitarami, które również pomalowały twarze na czaszki z czarnymi oczodołami. Tradycja ta nawiązuje jeszcze do czasów prekolumbijskich. Tak, jak nasze litewsko-polskie Zadzuszki czerpią całymi garściami z tradycji pogańskich, tak samo katolicki Meksyk swoje obchody Dnia Zmarłych oparł na zwyczajach, które dominowały u ludności miejscowej. Dzień Zmarłych w Meksyku jest postrzegany jako święto radosne, gdyż jest to czas obcowania ze zmarłymi, którzy dołączają do celebrowania życia obok żywych potomków. Nim jednak przyjdzie nam do głowy krzyknąć „bluźniercy!”, pamiętajmy, że meksykańskie święta koncentrują się wokół wiary katolickiej i są przez Kościół katolicki akceptowane. Więcej na ten temat (a także na temat innych tradycji wokół Dnia Zmarłych) można przeczytać w „Pocopotku” na stronie 24-25 tego numeru, zaś kolorowe zdjęcie przebierańców w meksykańskim stylu można obejrzeć na stronie ostatniej.

Litwa wręczyła Białorusi notę dyplomatyczną

MSZ przekazało Białorusi notę protestacyjną w związku z groźną wypowiedzią Pawła Murawika z Rady Bezpieczeństwa Białorusi. Mówił on w wypowiedzi dla mediów, że litewskie ograniczenia w transgranicznym przepływie towarów są agresją gospodarczą, którą można zwalczać zbrojnie.

Str. opr. Apolinary Klonowski na podst. BNS, vilnius.lt, salcininkai.lt, vrsa.lt, SKOnSR, inf. wł., mat. pras.; Fot. ELTA, vrsa.lt;

Masz newsa? Skontaktuj się z dziennikarzem: a.klonowski@kurierwilenski.lt

Zmiany w ustawie o nieruchomościach: ludzie protestowali, politycy się nie dogadali

Honorata Adamowicz

Organizator protestu Raimondas Šimaitis powiedział, że protest udał się w 120 procentach, ponieważ głosowanie, które w sprawie nowelizacji ustawy miało się odbyć we czwartek, zostało przełożone.

Do głosowania nie doszło, ponieważ koalicji rządzącej nie udało się osiągnąć porozumienia w tej sprawie. Kolejne głosowanie zaplanowano na listopad.

— Wiec udał się w 120 procentach. Gdyby wszyscy milczeli, to już dzisiaj poprawki do ustawy o podatku od nieruchomości byłyby przyjęte. Nawet nie myślałem, że przy takiej pogodzie przyjdzie tylu protestujących. A to znaczy, że to dotyczy większości zwykłych ludzi. Proponowany podatek jest niesprawiedliwy — zaznaczył w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” Raimondas Šimaitis, który w sieciach społecznościowych przedstawia się jako „nie polityk”.

TYSIĄCE PROTESTUJĄCYCH

Ponad 2,5 tys. osób zebrało się na placu w pobliżu Sejmu w protestie przeciwko propozycji opodatkowania nieruchomości. Protestujący wypowiadali się przeciwko powszechnemu opodatkowaniu lokali mieszkalnych, które ich zdaniem opierałoby się na „fałszywej medianie” i nie uwzględniałoby cenowo budowanych mieszkań w miastach. Zdaniem protestujących, takie opodatkowanie można porównać do „faktycznego wywłaszczenia mienia”.

— Proponowany podatek od nieruchomości dotknie głównie osoby, które żyją w biedzie, przede wszystkim osoby z niepełnosprawnościami, emerytów. Ta władza zupełnie nie myśli o zwykłych ludziach. Przecież taki podatek dla wielu oznacza jeszcze większą biedę. Ten podatek boleśnie odczuwają nie tylko ci, którzy już teraz żyją w

26 października przed Sejmem odbył się wiec „Powiedz NIE wywłaszczeniom!”.

Według protestujących, że planowany podatek od nieruchomości ma na celu wywłaszczenie mienia, co w przyszłości pozbawi ich dachu nad głową
Fot. Žygimantas Gedvila, ELTA

ubóstwie, ale i ci, którzy dzisiaj są w stanie zapłacić podatek, a za rok nie będą już w stanie, ponieważ dochody osób przeciętnie zarabiających nie nadążają za inflacją i wzrostem cen nieruchomości — powiedział Raimondas Šimaitis.

PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI RÓWNA SIĘ BEZDOMNOŚĆ

Uczestnicy wiecu przyszli z litewskimi trójkolorowymi flagami, flagami z pogonią i licznymi plakatami z napisami: „W przyszłości podatek od nieruchomości

W przedłożonym przez rząd projekcie ustawy o podatku od nieruchomości proponuje się podwyższenie limitu zwolnienia z podatku dla głównego miejsca zamieszkania osoby fizycznej z 1 do 1,5 średniej wartości nieruchomości na terenie samorządu.

ści = bezdomność”, „Ten rząd jest macochą narodu”, „Powrócił bandytyzm w postaci podatków od nieruchomości”.

W przedłożonym przez rząd projekcie ustawy o podatku od nieruchomości proponuje się podwyższenie limitu zwolnienia z podatku dla głównego miejsca zamieszkania osoby fizycznej z 1 do 1,5 średniej wartości nieruchomości na terenie samorządu. W projekcie proponuje się również zastosowanie opodatkowania progresywnego do głównego miejsca zamieszkania osoby fizycznej. Część mieszcząca się w przedziale od 1,5 do 2 mediany wartości nieruchomości na terenie samorządu podlegałaby opodatkowaniu stawką 0,06 proc., a przekraczającej 2 medianę — 0,1 proc.

Ministerstwo Finansów szacuje, że gdyby takie zmiany zostały przyjęte, średni podatek od lokalu mieszkalnego na jednego mieszkańca wyniósłby 16 euro rocznie, a dwie trzecie mieszkańców nie płaciłoby podatku. Zebrane dochody trafiłyby do samorządów. ■

ESO: „200 mln euro zwrócić w ciągu 15 lat”. Niewierowicz: „Trzeba w ciągu roku”

Honorata Adamowicz

Tymczasem starszy doradca prezydenta RL Jarosław Niewierowicz mówi, że firma powinna spłacić nadpłatę w ciągu roku.

„PAŃSTWOWA RADA ENERGETYCZNA WYKONUJE SWOJĄ PRACĘ”

— Najpierw chciałbym podkreślić to, że Kontrola Państwowa zwróciła uwagę na tę kwestię i nie przymknęła na to oczu. To pokazuje, że Państwowa Rada Energetyczna wykonuje swoją pracę i nie zgodziła się z propozycją ESO i Ignitis, aby te przedpłacone pieniądze pozostawić w firmie. Tymczasem Państwowa Rada Energetyczna nalegała na zwrot pieniędzy konsumentom. Jak rozumiem, istniała opcja, że Ignitis rozważał pójście do sądu, więc wszyscy zapłacilibyśmy za prawników po obu stronach. Powiedziałbym, że na tym etapie doszło do dość cywilizowanego rozwiązania tego sporu — powiedział „Kurierowi Wileńskiemu” Jarosław Niewierowicz.

Litewski Operator Dystrybucji Energii ESO planuje spłacić 200 mln euro przepłaconych przez konsumentów w ciągu 15 lat. Cała kwota ma zostać spłacona z zysków firmy.

— 15 lat to zbyt długi okres na spłacanie długu. Ludzie przepłacili w ciągu 5 lat, a na zwrot mają czekać 15? Na pewno należy rozważyć inne opcje. Myślę, że ESO może ten dług spłacić w ciągu roku, zmniejszając rachunki konsumentów — wyjaśnił prezydencki doradca.

PROCES ZWROTU TRWA OD ZESZŁEGO ROKU

Renaldas Radvila, dyrektor generalny ESO, podczas konferencji prasowej powiedział, że ESO roz-

Urząd Kontroli Państwowej RL wskazał, że konsumenci nadpłacili 160 mln euro na rzecz Litewskiego Operatora Dystrybucji Energii ESO w latach 2018-2021, a firma planuje spłacić ten dług wraz z odsetkami w wysokości 40 mln euro w ciągu około 15 lat.

począł spłatę w 2022 r. poprzez zmniejszenie składnika taryfy dystrybucyjnej. Firma obiecuje przyspieszyć ten proces.

„Głównym komunikatem dla mieszkańców jest to, że cała różnica w wysokości 160 mln euro już jest zwracana przez ESO konsumentom. Odbywa się to, zgodnie z przepisami państwowymi, poprzez odpowiednią obniżkę taryf. Proces zwrotu trwa od zeszłego roku. ESO będzie również szukać sposobów na szybszy zwrot niż obecnie przewidywany, biorąc pod uwagę możliwości finansowe firmy i bez narażania niezawodności sieci. Należy również zauważyć, że całkowita kwota, którą zwrócimy ludności, szacowana jest na około 200 mln euro, w tym odsetki” — powiedział szef ESO.

Taryfa ESO jest zawsze ustalana przez władze, a nie przez samą spółkę. Zgodnie z procedurą, zwrot jest dokonywany poprzez składnik ta-

ryfy opłat za energię elektryczną. W związku z tym, zamiast bezpośredniego przelewu środków do mieszkańców lub zwrotu kosztów rachunków, składnik taryfy dystrybucyjnej całkowitej ceny energii elektrycznej ESO zostanie obniżony w przewidzianym okresie.

ESO zwraca również uwagę, że Kontrola Państwowa RL stworzyła fałszywe wrażenie, że każdy konsument nadpłacił prawie 90 euro. „W rzeczywistości konsument płacił za rzeczywistą ilość energii elektrycznej zużywanej miesięcznie. Tak więc konsument, który zużywa na przykład 100 kWh energii elektrycznej miesięcznie, nadpłacił 19 euro w tym okresie (lub 3 euro w ciągu jednego roku), czyli pięć razy mniej niż kwota podana w raporcie Kontroli Państwowej” — wyjaśnił Radvila. ■

TVP
WILNO

Taryfa ESO jest zawsze ustalana przez władze, a nie przez samą spółkę
Fot. Marian Paluszkiewicz

Ukraina czeka na F-16

W nocy z niedzieli na poniedziałek Rosja zaatakowała cele na Ukrainie 95 razy. Strona ukraińska poinformowała, że myśliwce produkcji amerykańskiej F-16 dotrą na Ukrainę na wiosnę przyszłego roku.

Wokół Awdijewki nadal trwają krwawe walki. Strona ukraińska poinformowała, że pod tą miejscowością zginęło już pięć tysięcy rosyjskich żołnierzy. Amerykański Instytut Badań nad Wojną w codziennym raporcie napisał, że rosyjskie straty znacząco osłabiają zdolność sił rosyjskich do prowadzenia ofensywy. W wyniku rosyjskiego ostrzału obwodów chersońskiego i donieckiego, z niedzieli na poniedziałek, zginęły trzy osoby. „W niedzielę siły wroga zaatakowały nasz obwód 95 razy, używając w tym celu wyrzutni artyleryjskich i raketowych, moździerzy, czołgów i dronów. Obiekty cywilne były także ostrzeliwane z powietrza. Na terenie rejonów (powiatów) chersońskiego i berysławskiego wróg zrzucił aż 42 kierowane bomby lotnicze, co było jedną z rekordowych liczb w ciągu ostatnich tygodni. Dwie osoby zginęły, a cztery doznały obrażeń” — poinformował w poniedziałek gubernator obwodu chersońskiego Ołeksandr Prokudin. Natomiast pełniący obowiązki gubernatora obwodu donieckiego Ihor Moroz oświadczył, że w trakcie nocnego nalotu na miejscowość Ostriwske zginęła jedna osoba.

KWESTIA KOEGZYSTENCJI I ZBRODNI WOJSKOWYCH

Przedstawiciel ukraińskich sił powietrznych Jurij Ihnat, w trakcie wywiadu telewizyjnego, oświadczył, że myśliwce F-16 dotrą na Ukrainę za kilka miesięcy. Obecnie trwają szkolenia ukraińskich pilotów. „Sądzymy, że to nastąpi na wiosnę. Szkolenia naszych pilotów już się rozpoczęły, dlatego możemy zaufać temu, co mówią przedstawiciele władz Ukrainy” — oświadczył Ihnat.

Minister obrony Rosji Siergiej Szojgu oświadczył, w trakcie wizyty w Chinach, że Zachód powinien przestać dążyć do strategicznej klęski Rosji na Ukrainie. Szef resortu obro-

■ Pod Awdijewką nadal trwają krwawe walki Fot. EPA-ELTA

ny dodał, że jego kraj jest gotów do podjęcia rozmów w sprawie uregulowania sytuacji w Ukrainie oraz narysowania planu dalszej koegzystencji Rosji i Zachodu.

W okupowanej przez Rosjan miejscowości Wołnowasza rosyjscy wojskowi mieli dokonać zbrodni na ludności cywilnej. Radio Swoboda poinformowało w niedzielę, że w wyżej wymienionym mieście mogło zostać zastrzelonych dziewięć osób. Do zbrodni miało dojść w miniony piątek. Jak poinformowało radio, rosyjski wojskowy pokłócił się z właścicielem domu i później wraz z innymi wojskowymi zamordował łącznie dziewięć osób, wśród których były również dzieci.

KONFERENCJA NA MALCIE

W niedzielę zakończyła się konferencja międzynarodowa na Malcie, na której przewodnim tematem było omówienie planu pokojowego przygotowanego przez Ukrainę. Plan pokojowy Wołodomyra Zełenskiego obejmuje 10 punktów dotyczących przywrócenia integralności teryto-

rialnej Ukrainy, wycofania wojsk rosyjskich, ochrony dostaw żywności i energii, bezpieczeństwa nuklearnego oraz uwolnienia wszystkich jeńców.

W trzeciej, zwołanej z inicjatywy Ukrainy, konferencji międzynarodowej, wzięło udział 66 delegacji zagranicznych. Rosja nie została zaproszona, a Chiny tym razem odmówiły udziału. „Skupiono się na pięciu kluczowych punktach formuły pokoju: bezpieczeństwie jądrowym i radiologicznym, bezpieczeństwie żywnościowym, energetycznym, wyzwoleniu wszystkich jeńców i osób deportowanych a także przywróceniu integralności terytorialnej Ukrainy oraz światowego porządku” — poinformowała służba prasowa rządu Ukrainy.

Strona ukraińska oświadczyła, że w celu skutecznych działań na rzecz przywrócenia Ukrainie integralności terytorialnej konieczne jest m.in. dążenie do reformy Rady Bezpieczeństwa ONZ i ograniczenia tam prawa weta a także do wzmocnienia roli Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS).

■ Opr. A. R.

Izrael kontynuuje operację w Strefie Gazy, antyizraelskie zamieszki w Rosji

Na lotnisku w rosyjskim Dagestanie doszło do zamieszek. Przyczyną było lądowanie samolotu z Tel Awiwu. W czasie zajść rosyjskie siły porządkowe zatrzymały 60 osób. Międzynarodowy Trybunał Karny wszczął dochodzenie w sprawie konfliktu w Strefie Gazy.

W niedzielę siły zbrojne Izraela ostrzelały do sześciuset obiektów powiązanych z Hamasem. „Kilkudziesięciu bojowników palestyńskiej organizacji terrorystycznej Hamas zabito w Strefie Gazy podczas trwającej w nocy operacji lądowej” — oświadczyła armia izraelska. W ramach operacji naziemnej zabito kilkudziesięciu bojowników Hamasu.

W miniony piątek siły zbrojne Izraela rozpoczęły drugi etap operacji wojskowej, której celem jest zniszczenie Hamasu. Według władz najważniejszym celem operacji, oprócz zniszczenia Hamasu, jest uwolnienie zakładników przetrzymywanych w Strefie Gazy. Według najnowszych doniesień Hamas uwięził co najmniej 239 zakładników.

ANTYSEMICKIE ZAMIESZKI

W niedzielę doszło do antysemickich zamieszek w Dagestanie. „Zidentyfikowano ponad 150 aktywnych uczestników zamieszek, 60 z nich zostało zatrzymanych” — poinformowało rosyjskie MSW. W niedzielę tłum zablokował miejscowe lotnisko po pogłoskach, że do regionu przybywają samolotem uchodźcy z Izraela. Szturm na lotnisko w Machaczkałe poprzedziły wydarzenia w innym mieście Dagestanu, Chasawjurtcie, gdzie mieszkańcy zgromadzili się przed hotelami Flamingo i Kijów, żądając eksmisji jakoby przebywających tam „uchodźców z Izraela”. Agresywny tłum wszedł do hoteli, gdzie sprawdzano, czy wśród gości nie ma Izraelczyków. Okazało się, że obywatele Izraela w hotelach nie było.

Amerykański think tank Instytut Studiów nad Wojną (ISW) wydał oświadczenie, w którym jest mowa o tym, że zamieszki w Machaczkałe świadczą o napięciach na tle etnicznym i religijnym wewnątrz Rosji.

Przedstawiciel rabinatu Rosji w Dagestanie Owadja Isakow powiedział w niedzielę, że rodziny żydowskie, których w Dagestanie jest kilkaset, powinny opuścić region, jak też ogółem Rosję. Isakow przypomniał, że w przeszłości Rosja była miejscem pogromów Żydów. W ocenie amerykańskich analityków, rosyjskie władze będą miały trudności z uspokojeniem mieszkańców.

DZIAŁANIA TRYBUNAŁU

Międzynarodowy Trybunał Karny rozpoczął dochodzenie w sprawie ewentualnych zbrodni wojennych dokonanych przez Izrael i Hamas. Zdaniem prokuratora MTK Karima Khana utrudnianie przez władze Izraela dostaw pomocy humanitarnej może być traktowane jako przestępstwo wojenne. „Chcę podkreślić, że Izrael powinien niezwłocznie dołożyć wszelkich starań, aby osoby cywilne miały dostęp do żywności i leków” — oświadczył prokurator, dodając, że ze swej strony Hamas powi-

nien zapewnić, aby ta pomoc dotarła do cywilów.

W ubiegłym tygodniu amerykański dziennik New York Times pisał, że Hamas jest skłonny uwolnić 50 zakładników, którzy mają podwójne obywatelstwo. Międzynarodowa agencja pozarządowa Centrum Szymona Wiesenthala oświadczyła w niedzielę, że Austria i Niemcy powinny natychmiast przyznać obywatelstwo tych państw wszystkim Izraelczykom porwanym przez palestyńskie ugrupowanie terrorystyczne Hamas. Centrum Szymona Wiesenthala jest organizacją pozarządową służącą ochronie praw człowieka. Zajmuje się zagadnieniami związanymi z rasizmem, antysemityzmem, ludobójstwem, zbrodniami przeciwko ludności oraz terroryzmem. Jest akredytowane jako organizacja pozarządowa przy Organizacji Narodów Zjednoczonych i UNESCO. Siedziba główna Centrum znajduje się w Los Angeles. ■

Opr. Antoni Radzenko
na podst. PAP, BNS

■ Rys. Władysław Mickiewicz

Tydzień pełen kultury

Ostatni tydzień października był pełen kultury i ciekawych wydarzeń. Imprezy odbywały się w ramach obchodów 700-lecia Wilna.

Wśród najważniejszych wydarzeń znalazło się m.in. widowisko muzyczne „Tylko miłość”, na które zaprosił Zespół Pieśni i Tańca „Ojcowizna”. Wydarzenie odbyło się 28 października w Domu Kultury Polskiej w Wilnie.

MOTYWY LUDOWE I KLASYCZNE

Po raz pierwszy publiczności zostało zaprezentowane łącznie motywów ludowych z muzyką klasyczną. Utwory Stanisława Moniuszki i Fryderyka Chopina rozbrzmiewały w wykonaniu krakowskiej orkiestry „Młodzi – Polscy” pod batutą Huberta Kowalskiego. Muzyczne widowisko połączyło w sobie tańce, oryginalne aranżacje pieśni autorskich w różnych językach oraz dwie orkiestry na jednej scenie. Wykonywane utwory łączyły się w niektórych momentach – było zarazem na ludowo i klasycznie. Na scenie DKP wystąpiło ponad 100 artystów.

— Pomysł naszej współpracy z orkiestrą „Młodzi – Polscy” jest dosyć odważny. Jest to połączenie dwóch zespołów muzycznych – orkiestry symfonicznej i naszej kapeli ludowej. Orkiestracji dostosowanych pod kapelę utworów „Ojcowizny” dokonał pan Hubert Kowalski, słynny dyrygent, muzyk, producent – opowiadała „Kurierowi Wileńskiemu” Wioletta Leonowicz, kierownik artystyczna i dyrygent Polskiego Zespołu Pieśni i Tańca „Ojcowizna”.

ATMOSFERA TAMTYCH LAT

Kolejnym wydarzeniem było muzyczne przedstawienie „Na Wileńskiej ulicy” w wykonaniu Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie. Legendarny spektakl wyreżyserowany przez Lilę Kiejzik jest grany już ponad 20 lat. Na scenariusz składają się wiersze Konstantego

■ Na widowisko muzyczne „Tylko miłość” zaprosił Zespół Pieśni i Tańca „Ojcowizna”

Ildefonsa Gałczyńskiego z okresu jego pobytu w Wilnie a także utwory Edwarda Hulewicza oraz znane piosenki z lat 30. i 40. śpiewane głównie po polsku, po litewsku oraz w języku jidysz. Przedstawienie charakteryzuje się liryczno-sentymentalną atmosferą, którą uzupełniają czarno-białe fotografie dawnego Wilna, oddające atmosferę miasta tamtych lat, Wilna, którego już nie ma. Spektakl został także wyemitowany w telewizji TVP Wilno.

W Szkole Sztuk Pięknych w Rudominie rozbrzmiewała muzyka akordeonowa. Przed liczną zgromadzoną publicznością wystąpiła orkiestra „Ad libitum” pod kierownictwem Bogdana Wojcinowicza oraz soliści Ewa Wasilewa i Edwina Cilindz. Koncert „Jesień z akordeonem” zapoczątkował cykl wydarzeń z okazji 20-lecia szkoły.

Opr. J. G.

Fot. Wiktor Jusiel, l24.lt

■ Na scenie DKP wystąpiło ponad 100 artystów

Ks. Tadeusz Jasiński: „Dla zmarłych najważniejsza jest modlitwa”

Honorata Adamowicz

1 i 2 listopada to dni, podczas których odwiedzamy groby swoich bliskich, stawiamy kwiaty i zapalamy znicze. Jednak w tym czasie dla zmarłych najważniejsza jest nasza pamięć i modlitwa za ich dusze — przypomina w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” ks. Tadeusz Jasiński.

SYMBOLEM WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH SĄ ŚWIECE I KWIATY

— Każde święto ma swoje zewnętrzne atrybuty, jakieś symbole. Symbolem święta Wszystkich Świętych są świece i kwiaty. Świece i kwiaty mają pewne znaczenie w sensie emocjonalnym, są znakiem zewnętrznym naszej wewnętrznej łączności ze zmarłymi. Ale kwiaty i liczba świec nie są aż tak ważne dla zmarłych, na pewno dla nich ważniejsze są nasza pamięć, miłość no i przede wszystkim modlitwa — mówi ks. Tadeusz Jasiński, rezydent parafii pw. św. Piotra i Pawła w Wilnie, redaktor naczelny katolickiej gazety „Spotkania”.

Znicz na cmentarzu oznacza nadzieję odrodzenia. Chryścijańskie od zawsze uważali, że palący się płomień to znak, że śmierć nie jest końcem, ale początkiem. Palący się znicz na grobie zmarłego dla katolików to zapowiedź życia wiecznego. Członkowie Kościoła wierzą, że grzechy zmarłego zostały unicestwione.

— Jeżeli ktoś ma tyle miłości i możliwości materialnych, żeby ozdobić grób bliskiej osoby mnóstwem kwiatów i zniczy, to w tym nic złego nie ma. Jeszcze raz podkreślam: jeżeli to czyni ze względu na zmarłą osobę, żeby być może w taki sposób wyrazić swoją miłość. Ale jeżeli ktoś to robi ze względu, jak to się mówi, na ludzkie oko, bo i takie intencje mogą być, to oczywiście wtedy to mija się z celem — podkreśla duchowny.

Wizyta na cmentarzu niech będzie dla nas okazją do refleksji, ale także modlitwy i wspominek o tych, których już z nami nie ma. Przy grobie bliskiej osoby warto przede wszystkim się pomodlić **Fot. Marian Paluszkiwicz**

CZYM SIĘ RÓŻNI DZIEŃ ZADUSZNY OD DNIA WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH

1 listopada jest to Dzień Wszystkich Świętych. W tym czasie wspominamy wszystkie osoby, a także bliskich, których z nami nie ma. 2 listopada obchodzimy Dzień Zaduszny. W odróżnieniu od Wszystkich Świętych, w tym dniu wspominamy dusze wszystkich zmarłych, a szczególności te, które jeszcze nie dostały się do nieba.

— Święty Paweł apostoł pisze: „pozdrówcie Wszystkich Świętych”, mając na myśli członków wspólnoty chrześcijańskiej. Wszystkich chrześcijan nazywał świętymi. My wierzymy w świętych obcowanie, czyli i tych, którzy są tutaj na ziemi i tych, którzy z tego świata już odeszli. Szczególnie bardzo ważny jest Dzień Zaduszny, który jest poświęcony, jak my wierzymy, tym, którzy być może jeszcze nie są w Niebie, ale są w czyścicu, więc my poprzez naszą modlitwę, poprzez naszą miłość, możemy skrócić im drogę do Nieba — zaznaczył ks. Tadeusz Jasiński.

WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH TRZEBA PRZEŻYĆ W CISZY

Na cmentarzu, kiedy stanimy przy grobie bliskiej osoby, warto znaleźć dłuższą chwilę. W pierwszej kolejności należy zapalić symboliczny znicz i położyć kwiaty. Wszystkich Świętych to uroczystość, którą trzeba przeżyć w ciszy, skupieniu i z szacunkiem wobec miejsca, które tego dnia odwiedzamy. Wizyta na cmentarzu niech będzie dla nas okazją do refleksji, ale także modlitwy i wspominek o tych, których już z nami nie ma. Przy grobie bliskiej osoby warto przede wszystkim się pomodlić.

— Wszystkich Świętych to jest święto, szczególna okazja żebyśmy wszyscy spotkali się w wymiarze duchowym z tymi, którzy już odeszli, ale wierzymy, że jeszcze z nimi spotkamy się i z którymi doczekamy się naszego ciała zmartwychwstania — zaznaczył ks. Jasiński. ■

Lepiej swoje, niż obce: „Bal wszystkich świętych” jako alternatywa względem Halloweenu

Antoni Radczenko

Tradycyjnie 1 i 2 listopada, czyli w Dzień Wszystkich Świętych oraz Zaduszki, mieszkańcy Litwy odwiedzają groby swoich bliskich, aby złożyć kwiaty i zapalić znicze.

ŚWIĘTO NADZIEI I ZADUMY DLA OSOBY WIERZĄCEJ

Oba święta Kościoła Katolickiego swą genezą sięgają wczesnego średniowiecza. Cześć naukowców twierdzi, że Dzień Zaduszny swój początek ma jeszcze w czasach przedchrześcijańskich.

— Jestem osobą wierzącą. Dla mnie Dzień Wszystkich Świętych oraz Dzień Zaduszny kojarzy się nie z czymś strasznym, tylko z nadzieją oraz zadumą. Z nadzieją, że to życie na ziemi będzie miało swoją kontynuację po śmierci. Życie na ziemi traktuję jako swą pielgrzymkę. Dlatego te dni są dniami refleksji, kiedy mogę przypomnieć swych zmarłych bliskich, którzy mi wiele dali. Naprawdę jadąc na cmentarz ani się boję krzyży, ani tego, że ktoś z grobu schwyli mnie za nogę, kiedy będę spacerowała cmentarnymi alejkami. Cmentarz dla mnie jest miejscem, które pokazuje mi, że nie będę na ziemi cały czas i kiedyś moja ziemską wędrówka się kończy. Właśnie z tym mi się kojarzy nasza tradycja związana z 1 i 2 listopada — podzieliła się z „Kurierem Wileńskim” Dorota Lewko, kierowniczka scholi „Owce dobrego Pasterza” w Kościele Ducha Świętego.

PRZYKŁAD ŚWIĘTYCH ZAMIAST OBCEJ TRADYCJI

W przeddzień Dnia Wszystkich Świętych na Zachodzie — złasz-

Kiedy zobaczyłam, że przed 1 listopada rodzice wykładają swe pociechy przebrane za trupy lub wiedźmy, to się wystraszyłam – mówi Dorota Lewko, która od kilku lat 31 października w parafii Ducha Świętego w Wilnie organizuje „Bal wszystkich świętych”.

„Śpiewamy piękne pieśni aktywnie poruszając się, żeby wielbić Pana Boga nie tylko śpiewem, ale też ruchami” – mówi Dorota Lewko

cza w USA, Kanadzie, Irlandii, Australii i Wielkiej Brytanii — jest obchodzony Halloween. Wtedy ludzie przebierają się za duchy, demony, zombie, wampiry, czarownice czy po prostu postaci z horrorów.

— Kiedy zauważyłam pewnego dnia, że wielu moich znajomych wrzuca do sieci społecznościowych zdjęcia swych dzieci przebranych za jakieś trupy, rozkładające się ciała lub wiedźmy, to naprawdę się wystraszyłam. Moim zdaniem dzieci mają wystarczająco dużo własnej bojaźni i strachu. Natomiast my, adaptując tę obcą tradycję do naszej kultury, wprowadzamy jeszcze więcej strachu i beznadziei do życia naszych dzieci. Dlatego w mojej głowie powstał pomysł, aby zorganizować „Bal wszystkich świętych”, którego celem byłoby celebrowanie życia. Przypominać w tym dniu wszystkich zmarłych

świętych, którzy mogą być dla nas przykładem w życiu. Jest to też wspaniała okazja do lepszego poznania patronów naszych imion, które otrzymaliśmy podczas chrztu świętego. Więc przed kilkoma laty zorganizowałam taki bal dla swojej scholi. Dzieci odebrały to bardzo pozytywnie. Pierwszy raz na balu zebrało się 30 osób. W roku następnym zgromadziło się już 60 osób. W następnym roku już przestałam liczyć, ponieważ na wspólnym zdjęciu przed ołtarzem zwyczajnie nie mieściliśmy się — oświadczyła Dorota Lewko.

RÓŻNE TEMATY BALÓW

Organizatorka imprezy nie jest w stanie zdefiniować statystycznego bywalca „Bal wszystkich świętych”. Przede wszystkim to są osoby praktykujące wiarę katolicką.

12.>>

— Bardzo często dzieci przeprowadzają swych znajomych na taką pewną formę zabawy. Nasz bal wygląda co roku podobnie. Najpierw gromadzimy się na mszy świętej przebrani już za świętych. Śpiewamy piękne pieśni z ruchami, żeby wielbić Pana Boga nie tylko śpiewem, ale też ruchami. Później ruszamy dla klasztoru Ducha Świętego, gdzie odbywa się zaba-

Cmentarz dla mnie jest miejscem, które pokazuje mi, że nie będę na ziemi cały czas i kiedyś moja ziemską wędrówka się kończy. Właśnie z tym mi się kojarzy nasza tradycja związana z 1 i 2 listopada — podzieliła się z „Kurierem Wileńskim” Dorota Lewko, kierowniczk scholi „Owce dobrego Pasterza” w Kościele Ducha Świętego.

wa integracyjna. Każdego roku ta zabawa wygląda inaczej. Jednego roku na przykład mieliśmy „Dyskotekę w Niebie”. Drugiego „Teatr wszystkich świętych”. Za trzecim razem tematem przewodnim było „Chcę zostać świętym” — pisaliśmy wtedy swe plany na wieczność. Odpowiadaliśmy na pytanie: co chcę zrobić po śmierci? Ktoś chciał śpiewać w chórze anielskim, ktoś inny chciał wiecznie chwalić Pana. Natomiast w tym roku na bal przyjdą święci, których dzieci będą mogły zapytać o ich życie — podkreśliła rozmówczyni, którą cieszy, że podobną imprezę w tym roku zorganizowano w parafii św. Krzyża.

Bal kończy się agapą, czyli wspólnym stołem, do którego dołącza się każdy z uczestników. Organizatorka imprezy zaznacza, że na bal są zapraszani wszyscy chętni i że nie ma rejestracji.

NIE BAĆ SIĘ CMEN TARZY

Pandemia, podobnie jak w wielu innych przypadkach, pokrzyżowała plany organizatorów. Tym

niemniej, po zakończeniu obstrzeżeń pandemicznych, postanowiono kontynuować inicjatywę.

— Okazało się, że jest taka potrzeba. Przychodzą dzieci. Rodzice się cieszą, jak radośnie obchodzimy wigilię Dnia Wszystkich Świętych. Chcę poprzez te święto uczyć nasze dzieci nie bać się ani cmentarza, ani zmarłych, bo tak naprawdę wszyscy kiedyś umrzemy. Chcę, aby śmierć nie była czymś straszącym, czymś, co wprowadza niepokój do naszego życia i serca. Pragnę, abyśmy ją przyjmowali ze spokojem i nadzieją, że kiedyś spotkamy się z naszymi zmarłymi bliskimi — wyjaśnia nasza rozmówczyni.

***

W tym roku „Bal wszystkich świętych” w Kościele Ducha Świętego w Wilnie rozpocznie się mszą świętą o godz. 18. Później na uczestników wydarzenia czeka quiz o świętych związanych z Wilnem, zabawy dla dzieci, wspólne śpiewanie oraz agapa, czyli biesiadowanie przy wspólnym stole. ■

Fot. Archiwum/Dorota Lewko

■ Od kilku lat w parafii Ducha Świętego jest organizowany „Bal wszystkich świętych”

Spadkobiercy dawnej „Piątki” kontynuują szlachetną misję

Justyna Giedrojc

Przed trzema laty członkowie Towarzystwa Absolwentów „Zawsze wierni »Piątce«” zainicjowali akcję patronatu nad grobami profesorów oraz wybitnych Polaków, absolwentów tej szkoły. Dzięki wsparciu finansowemu Stowarzyszenia „Odra-Niemen” już odnowiono pięć nagrobków.

Wtedy też zorganizowano pierwszą wyprawę na wileńskie cmentarze.

— Pierwszy nasz zjazd odbył się razem z uczniami i nauczycielami Gimnazjum Inżynieryjnego im. Joachima Lelewela, które jest spadkobiercą dawnej „Piątki”. Odwiedziliśmy wówczas stare cmentarze wileńskie, odnaleźliśmy ponad 60 miejsc spoczynku naszych nauczycieli i uczniów. Około dziesięciu mogił wymagało renowacji — to groby, które nie mają opiekunów, toteż naszym udziałem jest zadbanie o nie. Dzięki sponsorowi, jakim jest Stowarzyszenie „Odra-Niemen”, odnowiono już pięć nagrobków. Nie są to pomniki zabytkowe, raczej skromne mogiły, ale wartością są ludzie, którzy tu spoczywają, ludzie o wysokich wartościach duchowych. To ludzie, którzy dbali o zachowanie polskości na tych ziemiach, którzy odbudowywali zrujnowane wojną Wilno, walczyli o polską szkołę — opowiada „Kurierowi Wileńskiemu” Krystyna Adamowicz, dziennikarka, prezes Towarzystwa Absolwentów „Zawsze wierni »Piątce«”.

ODNOWIONE NAGROBK WYBITNYCH PROFESORÓW

Podczas kolejnych zjazdów odnowiono wiele innych cmentarzy, na których spoczywają nauczyciele oraz absolwenci „Piątki”. Dzięki inicjatywie Towarzystwa zostały już odnowione nagrobki wybitnych profesorów: Andrzeja Biegi, Bolesława Świącickiego, Marii Czekotowskiej i Heleny Tomaszewskiej.

Najważniejsze było uporządkowanie miejsca pochówku profesora

Andrzeja Biegi na cmentarzu Bernardyńskim, gdzie skromny krzyż i ledwo widoczny napis na tabliczce przypominał, że tu spoczywa nauczyciel i łaciny, greki i niemieckiego.

— Bardzo martwiliśmy się też stanem nagrobka Marii Czekotowskiej, polonistki, absolwentki paryskiej Sorbony. W okresie międzywojennym wykladała język francuski w Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie. Pomnikowi, który znajduje się na skarpie nad Wilenką, groziło zawalenie. Należało go umocnić, oczyścić litery, które nie były widoczne. Odnowione zostały nagrobki nie tylko naszych profesorów, ale też ich bliskich, którzy spoczywają razem z nimi — mówi Krystyna Adamowicz.

Na prawosławnym cmentarzu na Lipówce odrestaurowane zostały trzy nagrobki: znakomitego matematyka Bolesława Świącickiego i jego żony Marii oraz wspaniałej nauczycielki języka angielskiego Heleny Tomaszewskiej i jej męża.

— Profesor Świącicki niezwykle szacunkiem darzył swych uczniów. Uczniowie pamiętają jego wprost fanatyczną skrupulatność w prowadzeniu lekcji matematyki. Na tablicy pisał różnymi kolorami kredy, żeby uczniowie lepiej zapamiętali bieg rozwiązywania zadań. Helenę Tomaszewską pamiętamy jako elegancką panią z żabotem, bardzo oddaną swojej pracy. Pochodziła z arystokratycznego rodu bułgarskich księżąt, była absolwentką London University College. Spoczywa razem z mężem, Emanuelem Bończę-Tomaszewskim, wybitnym wileńskim doktorem, autorem wielu wynalazków w medycynie — opowiada pani Krystyna.

POSZUKIWANIA GROBÓW

Długo szukano grobu Konstantego Tyszkiewicza, nauczyciela języka rosyjskiego, miłośnika literatury.

15.>>

Przed kilkoma dniami udało się zlokalizować miejsce pochówku prof. Ludwika Kuczewskiego, nauczyciela chemii

14.>>

— Myśleliśmy, że jest pochowany na cmentarzu prawosławnym, jednak okazało się, że spoczywa w kwaterze zasłużonych na cmentarzu Antokolskim. Właśnie on, nauczyciel polskiej szkoły, był pierwszym Zasłużonym Nauczycielem Litwy w okresie powojennym — mówi autorka wielu publikacji poświęconych słynnej „Piątce”.

Przed kilkoma dniami, podczas kolejnej wyprawy na wileńskie cmentarze, uczniom klas 11. i 12. Gimnazjum Inżynierskiego im. Joachima Lelewela udało się zlokalizować kolejne miejsce pochówku nauczyciela „Piątki”. Tym razem odnaleziono nagrobek prof. Ludwika Kuczewskiego, nauczyciela chemii, ucznia Mendelejewa (zm. w 1961 r.) oraz jego żony.

— Ze słów pani Krystyny Adamowicz wiedzieliśmy, że profesor spoczywa na Starej Rossie, ale nie było wiadomo dokładnie, w którym miejscu. Pani Krystyna wskazała nam jedynie numer sektora oraz przekazała stare zdjęcie z nagrobkiem. Szukaliśmy bardzo dokładnie i udało nam się. Uczniowie natrafili na nagrobek, chociaż miejsce wygląda inaczej niż to utrwalone na zdjęciu — opowiada „Kurierowi Wileńskiemu” Jolanta Boris, nauczycielka plastyki i technologii.

MŁODZIEŻ CHĘTNIE BIERZE UDZIAŁ W AKCJI

Mówi też, że uczniowie chętnie odwiedzają groby profesorów polskiej szkoły na Piaskach.

— Nikogo nie trzeba zmuszać, to już jest tradycją w naszym gimnazjum, że systematycznie odwiedzamy groby nauczycieli dawnej „Piątki”, porządkujemy, zapalamy znicze. Tym razem uczniowie młodszych klas odwiedzili też cmentarz św. Piotra i Pawła oraz Antokolski, gdzie posprzątały i zapalili znicze na grobach polskich żołnierzy — dodaje Jolanta Boris.

Krystyna Adamowicz zaznacza, że gdy już jest wiadomo, w którym dokładnie miejscu spoczywa prof. Ludwik Kuczewski, zadba się o renowację jego nagrobka. Cieszy, że mło-

Jolanta Boris ze swymi wychowankami przy pomniku patrona gimnazjum Joachima Lelewela

dzież gimnazjalna przejęła tę szlachetną misję.

— Nasze pokolenie zrobiło pierwszy krok w ważnej działalności i na szczęście mamy swych następców, uczniów Gimnazjum im. Joachima Lelewela, które jest spadkobiercą legendarnej „Piątki” — zaznacza prezes

Towarzystwa Absolwentów „Zawsze wierni »Piątce«”.

Fot. arch. wł. Gimnazjum Inżynierskiego im. Joachima Lelewela

TVP
WILNO

Uczniowie gimnazjum opiekują się miejscem pochówku prof. Andrzeja Biegi na cmentarzu Bernardyńskim

Gimnazjum w Awizeniach śladami św. Jana Pawła II

24 października Gimnazjum w Awizeniach rozpoczęło przygotowanie do uroczystego przeżywania 60-lecia jubileuszu szkoły. Postanowiliśmy ten rok uczcić nie tylko imprezami, wystawami i sportowymi osiągnięciami, ale zadbać też o stronę duchową.

W październiku, kiedy to przypadała 45. rocznica wyboru Karola Wojtyły na papieża i kiedy wspominamy św. Jana Pawła II w kalendarzu liturgicznym, uczniowie klas 4 – XII wraz z gronem pedagogicznym, postanowili udać się na pieszą pielgrzymkę, śladami miejsc, jakie odwiedził święty Papież 30 lat temu w Wilnie.

Naszą wspólną drogę rozpoczęliśmy od nuncjatury apostolskiej, gdzie zostaliśmy przywitani przez pracowników placówki dyplomatycznej. Tu, pod pomnikiem św. Jana Pawła II złożyliśmy wieniec i wspólną modlitwą wraz z proboszczem naszej parafii św. Jana Pawła II ks. Żydriusem rozpoczęliśmy pielgrzymkę.

Następnie skierowaliśmy nasze kroki ku Katedrze Wileńskiej, gdzie Papież spotykał się z duchowieństwem i klerykami Litwy.

Kolejnym przystankiem naszej pielgrzymki był Uniwersytet Wileń-

Naszą wspólną drogę rozpoczęliśmy od nuncjatury apostolskiej, gdzie zostaliśmy przywitani przez pracowników placówki dyplomatycznej

ski. Tu Ojciec Święty przemawiał do naukowców i ludzi kultury.

Z uniwersytetu wyruszyliśmy do kościoła Świętego Ducha, gdzie papież modlił się przed wizerunkiem Jezusa Miłosiernego. Nawoływał wówczas do porozumienia i słuchania siebie nawzajem.

Ostatnim miejscem szlaku pielgrzymkowego stała się kaplica Matki Bożej Miłosierdzia. Tu społeczność naszego gimnazjum odmawiając

różaniec, złożyła swe prośby i dziękczynienia u stóp Matki Bożej, prosząc o pokój na świecie i obiecując w kolejnym roku szkolnym zebrać się na wspólną Mszę świętą w intencji uczniów, nauczycieli i pracowników gimnazjum. ■

Katechetki:

Wioletta Chwojnicka
i Brygida
Nadtoczy-Bezruczka
Fot. archiwum szkolne

■ Ostatnim miejscem szlaku pielgrzymkowego stała się kaplica Matki Bożej Miłosierdzia

Gimnazjum w Trokach wyruszyło śladami dziedzictwa Mikołaja Kopernika

Projekt „Śladami dziedzictwa Mikołaja Kopernika” został zrealizowany przez nauczycieli i uczniów Gimnazjum w Trokach w dniach 17-21 października br. ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023.

Celem tego projektu było upamiętnienie 550. rocznicy urodzin wielkiego astronoma, Mikołaja Kopernika, a także rozwijanie zainteresowań światem nauki, wzbogacenie wiadomości dotyczących przestrzeni kosmicznej, rozwijanie wyobraźni i aktywności twórczej.

W ramach projektu bardzo dokładnie poznaliśmy postać słynnego astronoma. Z przewodnikiem zwiedziliśmy najważniejsze miasta w życiu Mikołaja Kopernika: Toruń, Olsztyn, Elbląg i Frombork.

Toruń — jedno z najstarszych miast w Polsce, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zwiedziliśmy w nim najważniejsze miejsca związane z życiem Kopernika: Dom Mikołaja Kopernika, Ratusz Staromiejski, Stare Miasto z gotyczkami kamieniczkami, obronnymi murami i basztami, zobaczyliśmy pomnik naukowca z tablicą: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”, katedrę św. Jana Chrzyciela i Jana Ewangelisty. Właśnie w tej katedrze miał miejsce

chrzest uczonego. Wysłuchaliśmy też historii o „Tuba Dei” — największym średniowiecznym dzwonie w Polsce z 1500 r.

Następnym punktem zwiedzania był Olsztyn. Dowiedzieliśmy się, że na olsztyńskim zamku Kopernik rezydował dwukrotnie i pełnił obowiązki kanonika kapituły warmińskiej, zajmował się literaturą, dyplomacją, gospodarką, medycyną oraz prowadził obserwacje astronomiczne, pracując nad rewolucyjną teorią heliocentryczną, którą opisał w dziele „O obrotach sfer niebieskich”. Dowiedzieliśmy się, że będąc w Olsztynie napisał rozprawę o reformie pieniądza „Trakt o monetach”, formułując prawo głoszące, że „zły pieniądz wypiera lepszy”. Trwałym śladem prowadzonych badań astronomicznych jest sporządzona jego ręką i zachowana do dzisiaj tablica na ścianie krużganka Zamku Kapituły Warmińskiej.

Dzięki postaci Kopernika zaprzyjaźniliśmy się z gronem pedagogicznym i uczniami podstawowej szkoły nr 19 im. Mikołaja Kopernika w Olsztynie. Następnie odwiedziliśmy Elbląg i Frombork, ponieważ Mikołaj Kopernik w tych miastach również pełnił ważne funkcje w urzędach i jednocześnie prowadził dalsze badania astronomiczne, pisząc kolejne rozdziały swego

dzieła. We Fromborku zwiedziliśmy Muzeum Mikołaja Kopernika oraz przeszliśmy ulicą jego imienia, odbyliśmy także zajęcia edukacyjne w planetarium, które zostało otwarte w pięćsetną rocznicę urodzin astronoma. W Archikatedrze Fromborka obejrzelśmy sarkofag ze szczątkami słynnego Polaka. Dowiedzieliśmy się, że został pochowany przy ołtarzu św. Krzyża, którym za życia się opiekował. Znajduje się on w prawej nawie archikatedry, uwieńczony 3-metrowym nagrobkiem ukazującym model Układu Słonecznego.

Ten wyjazd dał uczniom możliwość świadomego i aktywnego zdobycia szerokiej wiedzy o życiu i osiągnięciach naukowych Mikołaja Kopernika oraz zaspokoił potrzeby poznawcze młodzieży. Dyrekcja, grono pedagogiczne, rodzice Gimnazjum w Trokach serdecznie dziękują Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP za dofinansowanie projektu, Pawłowi Ostrowskiemu, proboszczowi parafii Św. Jakuba Apostoła w Bartołtach Wielkich za opiekę i słodycze, Witoldowi Mieszkuńcowi, dyrektorowi przedsiębiorstwa „Bigbus” za bezpieczną i spokojną podróż. ■

Tereza Artamonowa,
nauczyciel metodyk
geografii i ekonomiki
Fot. archiwum szkolne

Wyjazd dał uczniom możliwość świadomego zdobycia szerokiej wiedzy o życiu i osiągnięciach Mikołaja Kopernika oraz zaspokoił potrzeby poznawcze młodzieży

Segregować odpady w przyszłym roku będziemy inaczej. I drożej...

Od 1 stycznia 2024 r. mieszkańcy Wilna będą musieli sortować nie tylko odpady plastikowe, papierowe, metalowe i szklane opakowania oraz surowce wtórne, ale także odpady żywnościowe.

Mieszkańcy stolicy będą proszeni o zbieranie ich w domu w oddzielnych pojemnikach z pomarańczowymi workami, które następnie będą wyrzucane do pojemników na zmieszane odpady komunalne. Przejście na sortowanie odpadów spożywczych w Wilnie odbędzie się w kilku etapach.

NOWOŚCI JUŻ W GRUDNIU

W pierwszej fazie, począwszy od stycznia przyszłego roku, posortowane odpady żywnościowe w pomarańczowych workach będą musiały być umieszczane we wspólnych pojemnikach na odpady zmieszane. Odpady te zostaną oddzielone od innych odpadów i przekształcone w kompost, a worki zostaną poddane recyklingowi. W przyszłości do zbierania odpadów żywnościowych będą używane oddzielne pojemniki.

Od grudnia tego roku planowane jest rozdawanie mieszkańcom Wilna oddzielnie przedmiotów przydatnych do sortowania odpadów spożywczych: pomarańczowych, jednorazowych toreb (z co najmniej 90 proc. materiałów pochodzących z recyklingu) oraz wiader do długotrwałego użytku o pojemności 7 litrów. Będzie można wygodnie włożyć do nich pomarańczowe worki, tym samym oddzielnie gromadząc odpady spożywcze w domu, a następnie wrzucając je wraz z workiem do pojemników na zmieszane odpady komunalne.

CO MAJĄ WIEDZIEĆ WILNIANIE?

Od stycznia 2024 r. pojemniki i pomarańczowe worki będą rozdawane w miejscach często odwiedzanych przez mieszkańców, np. na parkingach głównych centrów handlowych w Wilnie. Mapa pokazująca dokładne lokalizacje punktów dystrybucji

znajduje się na stronie www.atliekuetiketas.lt. Mieszkańcy miasta są zachęceni do solidarności i zadbania o swoich krewnych, sąsiadów i znajomych, którzy nie są w stanie samodzielnie odebrać pojemników i worków na odpady żywnościowe.

Do pomarańczowych worków należy wrzucać: żywność, która nie nadaje się już do spożycia (pamiątki, aby ją rozpakować), obierki, skórki, skrawki, fusy po kawie i herbacie, torebki po herbacie, rośliny domowe i ich części, ręczniki papierowe i serwetki, suplementy diety, które nie nadają się już do spożycia (pamiątki, aby je rozpakować) oraz wszelkie inne odpady organiczne ulegające biodegradacji.

Po zebraniu odpadów żywnościowych wypełniony pomarańczowy worek należy szczelnie zawiązać podwójnym węzłem (aby zapobiec rozsypaniu) i wyrzucić do pojemnika na zmieszane odpady komunalne.

Od 1 stycznia 2024 r. rachunki mieszkańców Wilna za gospo-

darowanie odpadami nieznacznie wzrosną. Wzrost ten będzie jednak spowodowany nie tylko nowym systemem gospodarowania odpadami żywnościowymi, ale także rosnącymi kosztami ogólnymi gospodarowania odpadami w Wilnie. Mieszkańcy nie poniosą żadnych dodatkowych kosztów związanych ze zbiórką i wywozem odpadów żywnościowych.

Samorządy są zobowiązane do oddzielnego gospodarowania odpadami żywnościowymi od 2024 r. na mocy litewskiego ustawodawstwa oraz zmiany, która została wprowadzona na mocy dyrektywy UE, która została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie UE. Oddzielenie odpadów żywnościowych od całości odpadów pozwala na zwiększenie ogólnej wydajności recyklingu, ochronę zasobów naturalnych, zmniejszenie ilości odpadów żywnościowych i wykorzystanie potencjału recyklingu odpadów. ■

Opr. H.A. na podst. vilnius.lt

Mieszkańcy nie poniosą żadnych dodatkowych kosztów związanych ze zbiórką i wywozem odpadów żywnościowych **Fot. Marian Paluszkiwicz**

„Kolej w Kraju Czarnej Smoka”. Szczecińska wystawa o Polonii w Harbinie

Ekspozowana w szczecińskiej Książnicy Pomorskiej wystawa jest kolejną odsłoną ekspozycji planszowej Stacji Muzeum z roku 2020 zatytułowanej „Harbin i Kolej Wschodniochińska”.

Leszek Wątróbski

Powstała jako dopełnienie literackiej opowieści o rodzinie Albi-
na Czyżewskiego — budowniczego
i wieloletniego pracownika kolei
Wschodniochińskiej.

Wystawę tworzy blisko 40 archiwalnych fotografii z zasobów Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, zbiorów własnych Stacji Muzeum oraz rodzinnych archiwów Jerzego Czajewskiego i Igora Strojeckiego. Wystawa połączona została z promocją książki Dominiki Leszczyńskiej pt. „Czyżewscy, Harbin i Kolej Wschodniochińska”, która opisuje rodzinne losy głównego bohatera, Dominika Leszczyńskiego.

POLACY W CHINACH

W roku 1897 przyjechało do Chin północno-wschodnich kilkuset Polaków, by podjąć pracę przy budowie Kolei Wschodniochińskiej. W miarę postępu prac ich liczba szybko wzrastała do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej (1905). W latach 1920-1941, głównie na potrzeby miejscowej Polonii, otwarty został konsulat Rzeczypospolitej Polskiej, działały dwa kościoły, a także kilka polskich szkół, z których najbardziej znane było Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza (1915-49).

Polacy w Harbinie mieli także swoje kluby sportowe, organizacje społeczne, w tym Stowarzyszenie „Gospoda Polska”. Ukazywały się polskie gazety, m.in.: „Tygodnik Polski”, „Listy Polskie z Dalekiego Wschodu” i „Polski Kurier Wieczorny Dalekiego Wschodu”.

POWSTANIE STOWARZYSZENIA

Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Gospoda Polska” założone zo-

■ Otwarcie wystawy „Kolej w Kraju Czarnej Smoka” Fot. Leszek Wątróbski

stało przez grupę kilkudziesięciu najbardziej wpływowych i patriotycznych przedstawicieli społeczności polskiej w roku 1907. Jego statut został zatwierdzony przez ówczesnego naczelnika cywilnego zarządu miasta Harbina — Polaka w służbie rosyjskiej gen. Bronisława Grąbczewskiego. Pierwszym prezesem Stowarzyszenia „Gospoda Polska” został Wiktor Roman. On to bezpośrednio przyczynił się do szybkiego rozwoju Stowarzyszenia — m.in. do otwarcia sekcji teatralnej, biblioteki oraz wydziału pomocy ubogim. Stowarzyszenie zajmowało się również zbiórką pieniędzy dla ofiar I wojny światowej w Polsce. W budynku Stowarzyszenia mieściły się także przedstawicielstwa polityczne polskich uchodźców, wojskowych, Polskiej Partii Socjalistycznej i polskiego harcerstwa.

Rewolucja w Rosji 1917 roku rzuciła kolejne tysiące Polaków do Chin północno-wschodnich.

POLSKIE SZKOŁY

Pierwsza polska szkoła w Harbinie została otwarta w roku 1908 staraniem Stowarzyszenia „Gospoda Polska”. Druga w roku 1912 na plebanii kościoła św. Stanisława, przeorganizowując ją w koedukacyjne gimnazjum humanistyczne (1915). Uczyli tam polscy pedagodzy wygnani z rosyjskich obozów jenieckich. Liczba uczniów szybko wzrastała, podjęto więc decyzję o budowie dużego piętrowego gmachu i przyjęciu oficjalnej nazwy. Zaraz po pierwszej wojnie światowej Polska, mimo ciężkiej sytuacji w kraju, przysyłała do Gimnazjum Polskiego im. H. Sienkiewicza swoich nauczycieli oraz w miarę możliwości podręczniki. Gimnazjum było na krótko zamknięte przez Japończyków (od 1942 — do końca wojny), ale trwało tam tajne nauczanie.

19.>>

POLSKIE DUSZPASTERSTWO

Polacy, w przeciwieństwie do prawosławnych Rosjan, byli głównie wyznania katolickiego. Posiadali swój język oraz kulturę mającą swoje źródła w kulturze łacińskiej. Pierwsza, tymczasowa, drewniana polska kaplica zbudowana została na początku XX w. dla straży kolejowej. A po wojnie rosyjsko-japońskiej (1904-1905) wielu zdemobilizowanych z armii rosyjskiej żołnierzy Polaków pozostało w Chinach i podjęło pracę przy budowie kolei. Tymczasowa świątynia nie mieściła już wszystkich wiernych i dlatego zdecydowano się na budowę większego, murowanego kościoła, który zabezpieczyłby potrzeby stale rosnącej kolonii polskiej. Budowa nowego kościoła rozpoczęła się w roku 1906 według projektu inżyniera Mikołaja Kazy-Gireja w stylu neogotyckim. Przy budowie pracowało społecznie wielu żołnierzy i robotników. Pierwszym proboszczem został ks. Władysław Ostrowski (1875-1936). Kościół pw. św. Stanisława był duchowym

centrum polskiej społeczności. Dziś jest kościołem katedralnym Patriotycznego Kościoła Katolickiego prowincji Hejlongjiang pw. Świętej Trójcy.

Ze względu na duże oddalenie od centrum Harbinu i dużą liczbę katolików, głównie Polaków, delegat apostolski uznał potrzebą budowy drugiego kościoła (1921) w dzielnicy handlowej. Nowy kościół zbudowano w roku 1925 i konsekrowano. Pierwszym proboszczem został tam ks. Antoni Leszczewicz (1890-1943), a po nim ks. Witold Zborowski (1899-1948). Przy kościele powstała szkoła podstawowa (1926) dla dzieci z niezamożnych rodzin.

KONSULAT POLSKI

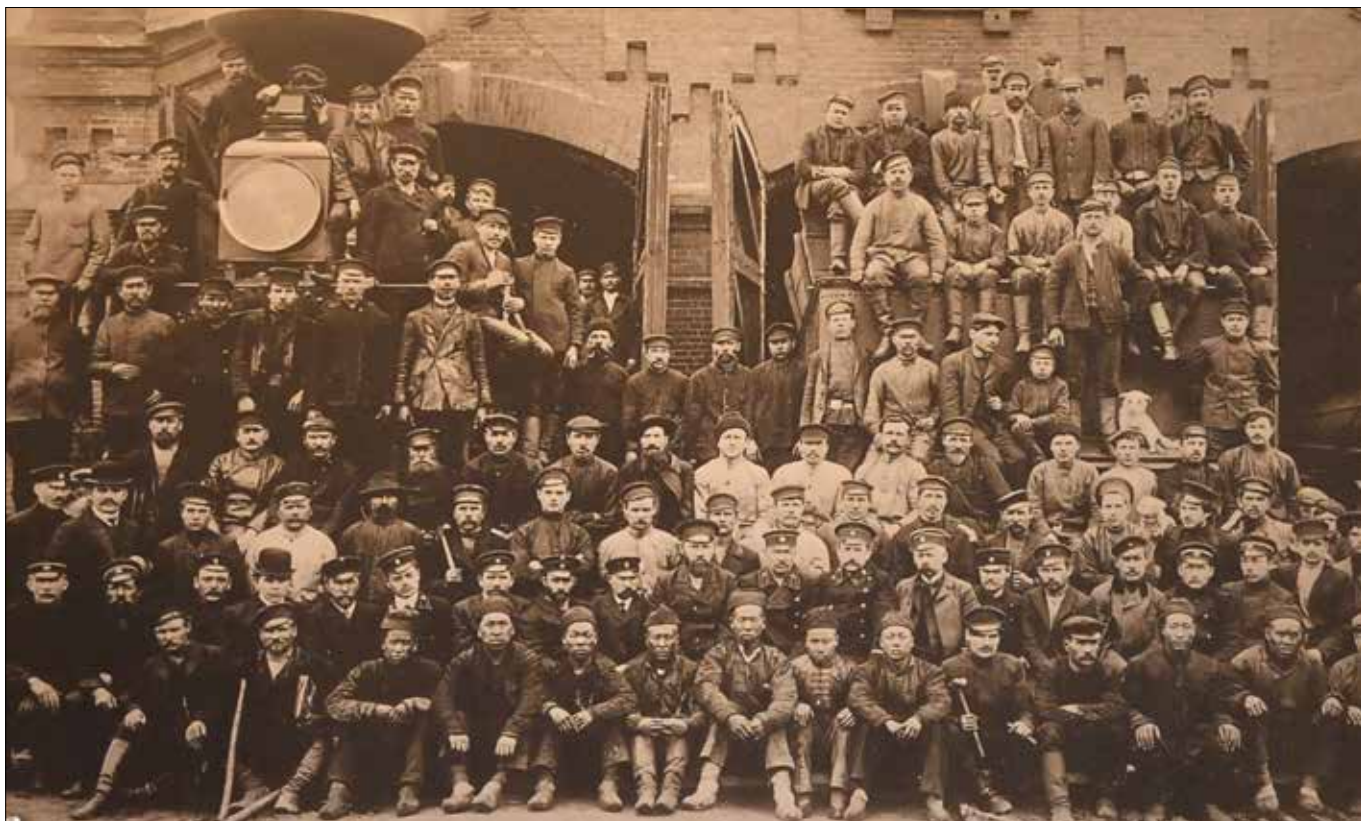
Powstał w roku 1920, początkowo dla repatriacji Polaków-uchodźców oraz żołnierzy polskich sił kontrrewolucyjnych z Syberii, którzy z Rosji opanowanej wojną domową przedarli się do Chin północno-wschodnich. Pierwszym przedstawicielem odrodzonej Polski w Harbinie był Józef Targowski — wysoki komisarz

na Syberię, a pierwszym konsulem został Konstanty Symonolewicz. Dzięki jego staraniom tysiące Polaków uciekinierów z Dalekiego Wschodu wróciło do Polski.

PRASA I WYDAWNICTWA POLSKIE

Lata 1917-1924 to okres rozkwitu kolonii i jednocześnie prasy w języku polskim. Ukazało się wtedy kilkanaście tytułów pism, z których większość była efemeryczna i upadła po pierwszej edycji. Jako pierwszy wystartował dwutygodnik „Listy Polskie z Dalekiego Wschodu” (1917-1919). Następnie „Polski Kurier Wieczorny Dalekiego Wschodu” (1918-1919), dalej dwutygodnik „Przegląd” (1919-1921), następnie „Tygodnik Polski” (1922-1942). „Listy Harbińskie” (od 1931) przekształcone w kwartalnik „Daleki Wschód” (1931-1936) — najlepsze pismo kolonii polskiej, drukowane na dobrym papierze z licznymi fotografiami, które w czasie okupacji japońskiej zostało zmuszone do zajęcia przychylnego stanowiska wobec okupanta.

21.>>

■ Polacy pracujący przy budowie Kolei Wschodniochińskiej Fot. archiwum pryw.

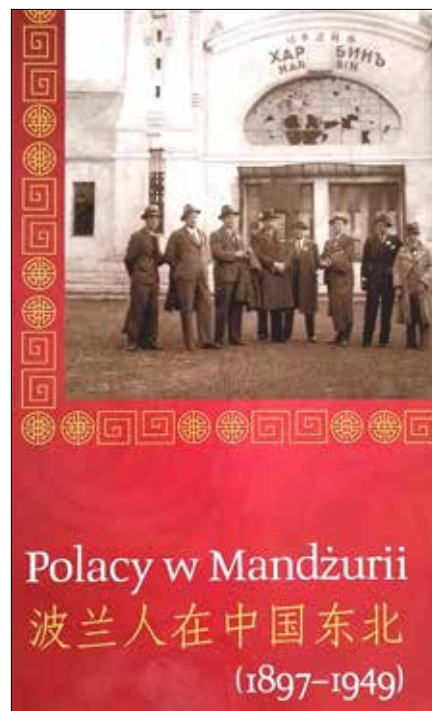
20.>>

W roku 1937, po zawarciu przez Rosję umowy z Chinami, według której na Kolei Wschodniochińskiej mogli pracować tylko obywatele tych krajów, Polacy zaczęli opuszczać miasto. A po zajęciu Dongbei przez Armię Czerwoną w roku 1945 część Polaków została wywieziona do sowieckich łagrów. Po ustanowieniu w 1949 r. Chińskiej Republiki Ludowej, w skład której weszły Mandżuria i Harbin, podjęto decyzję o przesiedleniu Polaków. Tego roku repatriowało się z miasta i okolic 807 osób. Z pozostałych ok. 450 osób większość opuściła Chiny w latach 50. i 60. W 1963 rozwiązano Zrzeszenie Obywateli Polskich w Chinach, które liczyło wówczas już tylko 18 członków.

POLACY PRZY BUDOWIE KOLEI WSCHODNIOCHIŃSKIEJ

Wobec umacniania się Japonii i jej ekspansji na Dalekim Wschodzie — czytamy w książce Dominiki Leszczyńskiej pt. „Czyżewscy, Harbin i Kolej Wschodniochińska”: „Chiny — w zamian

za pożyczkę i gwarancje pomocy wojskowej — przystały na rosyjski projekt przeprowadzenia przez terytorium Mandżurii linii kolejowej. Odnoga Kolei Transsyberyjskiej miała połączyć rosyjską Czytę z Władywostokiem. Władze carskie niezwłocznie wysłały na teren planowanej budowy swoich inżynierów. Wytypowano dwa możliwe warianty przebiegu linii: północny i południowy. Do realizacji dopuszczono pierwszy z nich — od stacji Manzhouli (ros. Mandżuria) przez Hailar (Hajlar), Bodune, Nanguta (Ninguta), wieś Połtawka i Nikolsk Ussuryjski. Dla szczegółowego zbadania i wyboru miejsca pod budowę miasta w 1898 r. wyruszyła wspomniana ekspedycja pod kierownictwem Polaka, inż. Adama Szydłowskiego. Ochronę zapewniało jej pół sotni (pięćdziesięciu) pieszych Kozaków kubańskich. Ostateczny wybór padł na osadę Xian Feng (późniejszy Stary Harbin), leżącą 8 wiorst — czyli ok. 8,5 km od rzeki Sungari. W dalszej kolejności Szydłowski wytyczał i budował linię południową kolei, prowadzącą z Harbina do Port Artur i Dalnie-

go... Przy budowie, a później eksploatacji kolei, pracowało wielu Polaków, począwszy od Stanisława Kierbedzia — głównego inżyniera i wiceprezesa Zarządu Kolei Wschodniochińskiej. Nasi rodacy przez wiele lat tworzyli w Harbinie zwartą i przywiązaną do polskości diasporę". ■

■ Polscy parafianie z kościoła pw. św. Stanisława, duchowego centrum polskiej społeczności Fot. archiwum pryw.

WOS 2023 Temat IV: Problemy współczesnego świata

Współczesny świat stoi w obliczu licznych wyzwań i problemów, które wpływają na życie ludzi na całym globie. Rozwój technologii, globalizacja, zmiany klimatyczne, konflikty społeczne i ekonomiczne są tylko niektórymi z wyzwań, które definiują nasze czasy.

Co dziesiąta osoba na świecie głoduje — ponad 800 milionów ludzi żyje w warunkach skrajnego niedożywienia. Według informacji dostarczanych przez organizacje pozarządowe, każdego dnia z powodu głodu traci życie około 19 700 osób. Ta przerażająca statystyka oznacza, że co cztery sekundy na świecie umiera jedna osoba z powodu braku jedzenia.

PROBLEM BRAKU ŻYWNOSCI I MOŻLIWE ROZWIĄZANIA

Niestety, to dzieci i osoby starsze są najczęstszymi ofiarami braku dostępu do odpowiednich ilości pożywienia. Problem ten jest szczególnie palący w krajach afrykańskich i niektórych regionach Azji, gdzie gwałtowny przyrost naturalny prowadzi do

nadmiernego obciążenia produkcji żywności. Znacząca część budżetów tych najuboższych krajów jest przeznaczana na pokrycie podstawowych potrzeb, a brak inwestycji w rolnictwo stanowi poważne wyzwanie.

Aby zwiększyć dostępność żywności, konieczne jest unowocześnienie sektora rolniczego. Inwestycje w rolnictwo, edukację rolników i dostęp do nowoczesnych technologii mogą zwiększyć wydajność upraw i hodowli. Wdrażanie zrównoważonych praktyk rolniczych może pomóc w zabezpieczeniu dostaw żywności, zwłaszcza w regionach dotkniętych niedoborem. Zrównoważone praktyki rolnicze uwzględniają ochronę środowiska naturalnego, co jest kluczowe w długoterminowej perspektywie. Ponadto,

Bez wątpienia bezdomność stanowi powszechny problem, obecny niemalże na całym świecie. To zjawisko jest często generowane przez niekorzystne uwarunkowania polityczne, społeczne oraz ekonomiczne, ale także staje się wynikiem kataklizmów, takich jak trzęsienia ziemi, pożary, huragany i powodzie.

istotne jest działanie na poziomie międzynarodowym. Współpraca międzynarodowa, pomoc humanitarna i programy rozwojowe mogą wspierać kraje dotknięte problemem głodu.

23.>>

22.>>

ZMIANY KLIMATYCZNE

Kolejnym, jednym z najpoważniejszych problemów współczesnego świata są zmiany klimatyczne. Wzrost temperatury, katastrofy naturalne i degradacja środowiska wpływają na nasze życie i przyszłość planety. Efekty cieplarniane i emisje gazów cieplarnianych są głównymi przyczynami tych zmian. Walka z globalnym ociepleniem wymaga wspólnych działań na skalę międzynarodową, inwestycji w energię odnawialną i zmiany stylu życia.

ŁAMANIE PRAW DZIECI

Niestety, na całym świecie nadal dochodzi do rażącego łamania praw dzieci, a wiele z tych przypadków jest szczególnie niepokojących. Przykładem jest praktyka angażowania dzieci do udziału w konfliktach zbrojnych i praca dzieci w warunkach niespełniających standardów praw dziecka. Około 215 milionów dzieci pracuje w trudnych i niebezpiecznych warunkach, z czego około 115 milionów jest narażonych na szczególne ryzyko.

Niemal jak w przypadku kobiet, dzieci są również często ofiarami przemocy seksualnej i handlu ludźmi, co przykładowo ma miejsce w Demokratycznej Republice Konga, Sudanie czy Somalii. Szacuje się, że aż 2 miliony dzieci jest wykorzystywanych również w szeroko pojętym przemyśle seksualnym.

ZAGROŻENIA TERRORYSTYCZNE

Współczesny świat staje również w obliczu zagrożeń związanych z terroryzmem. Wiele osób datuje początek „epoki terroryzmu” od tragicznego dnia 11 września 2001 roku, kiedy doszło do ataków na bliźniacze wieże World Trade Center w Nowym Jorku. Wzrost liczby zamachów terrorystycznych, jako narzędzi walki politycznej, obserwowany jest jednak już od lat 70. XX wieku.

Terroryzm wiąże się także z problemem broni jądrowej. Obecnie wiele państw posiada taką broń, w tym Stany Zjednoczone, Rosja i Izrael. Choć technicznie budowa bomby atomowej nie jest już tajemnicą, jedynym czynnikiem powstrzymującym jej produkcję jest brak dostępu do odpowiednich materiałów. Jednak rozwijająca się technologia nuklearna ma potencjał zarówno w dziedzinie energetyki, jako źródła taniej energii z elektrowni jądrowych, jak i stanowi poważne zagrożenie związane z możliwością wykorzystania broni jądrowej podczas walk zbrojnych. Dlatego monitorowanie i kontrola technologii nuklearnej oraz rozwijanie zrównoważonych źródeł energii są kwestiami kluczowymi w dzisiejszym świecie.

PROBLEM BEZDOMNOŚCI

Bez wątpienia bezdomność stanowi powszechny problem, obecny niemalże na całym świecie. To zjawisko jest często generowane przez niekorzystne uwarunkowania polityczne, społeczne oraz ekonomiczne, ale także staje się wynikiem kataklizmów, takich jak trzęsienia ziemi, pożary, huragany i powodzie.

Bezdomność może być postrzegana na wielu płaszczyznach: jako indywidualna tragedia konkretnych osób, jako symptom patologii społecznej, ale także jako złożony problem społeczny.

ZJAWISKO KORUPCJI

Kolejnym ważnym problemem jest korupcja. Korupcja to działanie polegające na nadużyciu władzy publicznej lub stanowiska dla uzyskania prywatnych korzyści lub zysków osobistych. Zjawisko korupcji przybiera różne formy, takie jak korupcja administracyjna, gospodarcza, wyborcza, polityczna, samorządowa, legislacyjna, koncesyjna, informacyjna, a także dotyczy działań w zakresie zamówień publicznych i prywatnych. Warto zrozumieć, że korupcja to negatywna praktyka, która ma zły wpływ na rozwój społeczeństwa, narusza zasady etyki i równości, a także powoduje straty ekonomiczne. Dlatego walka z korupcją stanowi priorytetowe zadanie dla każdego społeczeństwa. ■

Ilustracje: Agata Palińska przy pomocy Canva

Kolejnym, jednym z najpoważniejszych problemów współczesnego świata są zmiany klimatyczne. Wzrost temperatury, katastrofy naturalne i degradacja środowiska wpływają na nasze życie i przyszłość planety. Efekty cieplarniane i emisje gazów cieplarnianych są głównymi przyczynami tych zmian.

Dzwoni budzik — ciemno. Wracamy ze szkoły — zmierzcha, ciemniej. Wieczory już są zimne, drzewa otrząsają się z liści przed nadchodzącą zimą... To wyjątkowy okres, który pozwala odpocząć po upalnym lecie, ale też daje czas przygotować się na nadchodzące mrozy. I na Dzień Zaduszny!

To święto, które wyglądało bardzo podobnie u naszych prababć i pradziadków, ale już całkiem inaczej u pra-pra-pra-pradziadków...

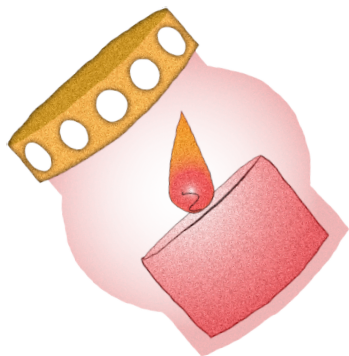
Dzień Zaduszny to dzień, kiedy modlimy się za dusze zmarłych. To tradycja, która ma wiele lat. W tym dniu pamiętamy o tych, którzy odeszli.

To piękne święto pochodzi od tradycji starych mnichów i ich modlitw za zmarłych. Kiedyś proszono o sympatię

przodków wobec nowych pokoleń, poprzez różne rytuały — nawet zostawiano jedzenie na grobach. Dzisiaj to wygląda trochę inaczej.

TRZY CAŁKIEM RÓŻNE TRADYCJE: znicz, dynia i... czaszka

Święto Zmarłych wygląda bardzo różnie w zależności od miejsca na Ziemi. **U nas na Litwie dla zmarłych zapala się znicz** — aby widzieli, że o nich pamiętamy. To dlatego w Zaduszki widzimy całe morze światełek na cmentarzach. Prócz zniczy zapala się także gromnice, czyli świece symbolizujące życie wieczne.

W Anglii, Irlandii i dużej części Ameryki wycina się minki w dyniach i przebiera za duchy — kiedyś było to święto powitania zimy, dziś znane jako Halloween. Pochodzi od starej angielskiej nazwy All Hallows' Eve (czyli Wigilia Wszystkich Świętych).

Z kolei w Meksyku mamy święto Dia de Muertos.

To znaczy dosłownie Dzień Zmarłych. Uważa się, że jest to święto radosne, ponieważ w czasie tego święta zmarli przebywają razem z żywymi, uczestnicząc z nimi w życiu i święcie. Jednym z charakterystycznych symboli tego święta są... Pierniczki wypiekane w kształcie czaszki. Popularne są też „szkieletowe” stroje dla dzieci.

Cmentarz na Rossie w Wilnie

Na pewno nieraz słyszeliście o wileńskiej Rossie. Jednak co naprawdę wiemy o tym miejscu, dlaczego jest tak ważne? Zapoznajmy się z krótkim opisem długiej historii!

587 lat historii cmentarza

Pierwsze wzmianki o tym cmentarzu pochodzą już z 1436 roku (587 lat temu!). W 1769 roku parafia św. Józefa i Nikodemusa za Ostrą Bramą utworzyła pierwszy cmentarz. W 1820 roku otoczono go murem, a w 1840 zbudowano kaplicę pogrzebową. W 1969 roku został wpisany do rejestru zabytków.

Współcześnie, wiele zabytkowych nagrobków wymaga konserwacji, którą prowadzi Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą od 1990 roku. Niejednokrotnie dziennikarze naszej gazety rozmawiali z ludźmi zaangażowanymi w ratowanie cmentarza.

W sprzątanie angażują się także dzieci **Fot. Marian Paluszkiwicz**

Co może zagrażać cmentarzowi?

Przed czym trzeba go ratować? Przed deszczem, wandalami, wichurami... Nawet chwa-

stami i liśćmi! Wyobraźmy sobie, że co roku na groby spada kilkaset kilogramów liści — po kilku latach cmentarz zamieniłby się po prostu w miękką górkę przykrywającą groby...

Dlatego też, w akcjach sprzątania cmentarza biorą aktywny udział także uczniowie, nawet ci najmłodszy — dzielnie co roku, w okolicach Święta Zmarłych, pakują do worków kolejne i kolejne setki kilogramów liści. Worki te wywożą później specjalne auta.

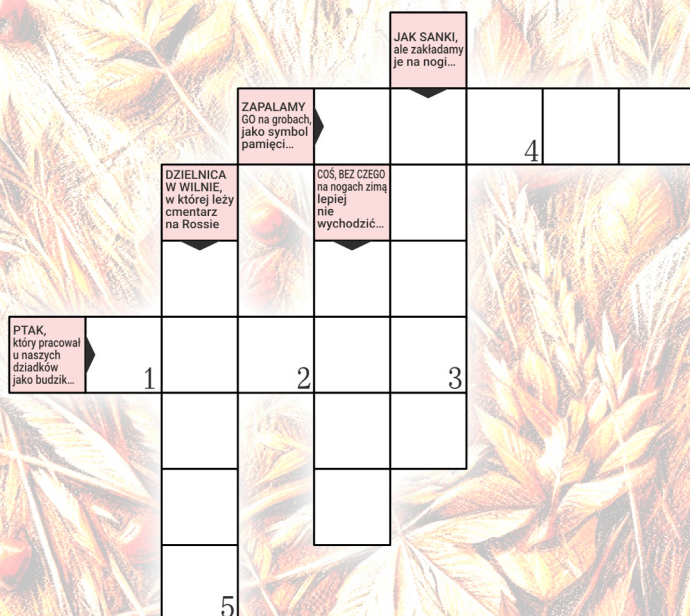
„Świąteczko dla Rossy” — co i dla kogo?

W corocznej akcji organizowanej przez ten sam Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą co roku zbierane są tysiące zniczy, aby postawić na grobach zmarłych. Gdy zapada zmrok — a o tej porze roku ciemno robi się niemal po powrocie ze szkoły — możemy zobaczyć całe morze zapalonych lampek.

Koniecznym jest to zobaczyć, jeśli jeszcze nie mieliście okazji!

W 2022 roku w „Świąteczku dla Rossy” zebrano... Ponad 12 TYSIĘCY zniczy! Jak będzie w tym roku? Zaczekajmy, ale nie siedźmy biernie — przekażmy znajomym słowo o tej akcji!

KRZYŻÓWKA ZADUSZKOWA

ODPOWIEDŹ:

(tradycyjna dla Litwy, Białorusi, Polski i Ukrainy słodka potrawa spożywana m.in. na Zaduszki, dziś już mniej popularna)

1	2	3	4	5

Cukinia z warzywami i jajkiem

Wiesława Lewandowska

autorka bloga kulinarnego

„Dom pełen mięty”

Cukinia jest u mnie w domu jest bardzo lubiana i często używana, przyrządzam z niej dużo dań. Dziś przepis na cukinię smażoną z warzywami i z jajkiem. Danie proste, smaczne można przygotować je zarówno na obiad, kolację, a nawet na śniadanie. Dodatek warzyw może być różny, ale koniecznie ma być cebula. Dodałam paprykę, czosnek, pomidory, szczypiorek i okrę, którą mam w ogrodzie.

Składniki:

- 1 mała cukinia • 2 jajka • 1 cebula • 2 ząbki czosnku • 1/2 dużej papryki • 1 okra • 3 pomidory średnie • sól • pieprz • 1/2 łyżeczki ziół prowansalskich • tłuszcz do smażenia

Wykonanie:

Cukinię umyć (nie musi się obierać ze skórki, jeśli jest młoda), wydrążyć środek z nasionami i pokroić w małą kostkę. Paprykę umyć, wydrążyć nasiona i pokroić w cienkie paski. Cebulę obrać i pokroić w kostkę, a

■ Fot. Freepik.com

następnie lekko ją usmażyć na odrobinie tłuszczu, dodać cukinię, paprykę i mieszając chwilę smażyć. Gdy cukinia lekko zmięknie, dodać przyprawy do smaku. Pomidory sparzyć, zdjąć skórkę i pokroić w drobną kostkę, a następnie dodać

do cukinii. Czosnek przecisnąć przez praszkę, dodać do warzyw. Jajka rozbić widelcem i wylać na warzywa, lekko zamieszać, gdy się zetną, posypać szczypiorkiem i podawać z dodatkiem pieczywa. Smacznego! ■

Rolada z biszkoptów bez pieczenia

Rolada z kremem bez pieczenia, bardzo smaczna i szybka, a co najważniejsze — zawsze się uda, gdyż nie trzeba piec biszkoptu. Biszkopty najlepiej wybrać proste, podłużne. Krem może być nawet taki gotowy do karpátky, ale ja robiłam sama, a owoce w środku takie, jakie lubimy (bananów nie polecam, bo rolada wyjdzie za mdła).

Składniki:

- 1/2 l mleka • 80 g masła • 70 g cukru • 1 łyżeczka cukru waniliowego • 2 żółtka • 1 budyń waniliowy (40 g) • 2 łyżki mąki pszennej • kilka truskawek • biszkopty podłużne

Wykonanie:

Przygotować kawałek papieru do pieczenia (musi być większy,

niż ułożone na nim biszkopty). Ułożyć biszkopty jeden przy drugim sześć sztuk na trzy, wyjdzie nam prostokąt. W garnku zagotować 300 ml mleka z cukrem i cukrem waniliowym. Do budyniu dodać żółtka, mąkę i pozostałe mleko. Wymieszać, aby nie było grudek i wlać do gotującego mleka, mieszając gotować minutę (uważać, gdyż masa budyniowa łatwo się przypala!). Gorącą masę wylać na biszkopty, lekko rozsmarować. Z krótszego brzegu, gdzie są trzy biszkopty, na masie wzdłuż ułożyć truskawki i od razu pomagając sobie papierem zwinąć roladę, dosyć ciasno, końce zawinąć pod spód. Roladę można jeszcze przełożyć na ściereczkę, dokładnie dociskając zawinąć i zostawić

do wystudzenia. Zimną roladę odwinąć, udekorować po wierzchu truskawkami, listkami mięty lub posypać cukrem pudrem, albo zrobić polewę czekoladową. Roladę przechowywać w lodówce, jest bardzo dobra, biszkopty pod wpływem ciepłego kremu zmiękną. ■

■ Fot. autorka

Krzyżówka

Sposób przyjścia na świat	Część przeliku u ptaków	Szczęki w słusarni	Lepiej nocą go nie spotkać	Rygor, subordynacja Nauczycielskie grono	Christian od mody	Składnik powietrza										
Motto życiowe	4			Daw.; tułka, zwijka		14										
Kapelusz gaucza Delon, aktor				Grecka muza miłosnej poezji	Część morza, oceanu	Kolberg, dawny etnograf										
Aleksander, autor „Zemsty”	Krótki, urywany płacz	Powolny winniczek	8	Dumny ze swego głosu	Śmietankowe grono	16										
	3		9	Deszcz jak z cebra		„Przód” monety										
Wszystkie części wzięte razem Pyszny owoc z krzewu		Niemile widziany		Kolega sapersa Zapalenie												
Demonstracja feministyczna				Wyszyty szczegół	Intercyza, kontrakt	Góry z Morskim Okiem										
	5			Potężny łyk płynu		1										
Kapelusz jak kraj Długa modlitwa					Koliste skrzyżowanie	Biegówka na śnieg										
				Człochochodu	17											
Pionek Ma chory żóładek	Forsa, mamona	Tam rozcho-dzą się drogi		Czeka na kupca Błaga												
				15	Leże, pryczy Wonnej trunek	13										
Miękka, elastyczna skóra	Ćwiczyc dla zdrowia	Kompres Trzyma kłódkę			10	Np. skręt w prawo										
				Lubiany przez nosy		Tworzywo na bieżni										
Dewiza postępowania					Bije pozosta-łe kolory	Rozmiar odzieży										
				Urządzenie przy laptopie												
6				11												
Atak eskadry F-16	Składa się z 8 bitów				Ciążowy lub na inteligencję											
				Spinka do wiosów												
						2										
Odbicie piłki w tenisie	12	Duplo, klocki z importu			7	Ciekły tłuszcz z jodem										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

ROZWIĄZANIE KRZYŻÓWKI Z 26-27 PAŹDZIERNIKA

Poziomo: KAPSEL - RUINA - PLACIDO - PROFIT - ZBOŻE - ANAKONDA - ZUCH - ZAMIEĆ - KASIA - ORZEŁ - OSTROKÓŁ - TRELA - OPONA - RAMONA - POŻOGA - CZIPS - PRZEKAZ - AUTKO - URODA - BARBIE - FACH - MAŁOLETNI - BACA - OKUP - ZAŁOM - CHLUBA - TAXI - KLER - STRAŻ - KRATKA

Pionowo: NAPRAWA - STRONA - BAZALT - PLON - METRAŻ - UPĄŁ - SAFARI - REMONT - ROBOTA - ECIK - EKOLOG - BLAMAŻ - LITOŚĆ - KANAPOWIEC - ETACIK - DROZD - KOŁO - CZUB - BAZAR - POZER - FIOŁKA - VITO - USZKO - IKONA - KULT - ŻUCIE - NAPAD - CZUBEK - YALE - HAŁDA - SZACH - PARA

Hasło: Radosna twórczość

Uśmiechnij się!

Okulista mówi do blondynki:

– Te kropelki do oczu proszę wpuścić trzy razy dziennie.

– Dobrze, panie doktorze. Ale po jedzeniu czy przed?

***

Jasio wraca zapłakany ze szkoły.

– Dostałem jedynkę! – mówi mamie.

– Dlaczego?

– Bo nie odpowiadałem, jak mnie pani pytała.

– A dlaczego nie odpowiedziałeś?

– Bo pani powiedziała, że kto się odezwie na lekcji, dostanie jedynkę!

***

Po koncercie do gwiazdy rocka podchodzi Jasio.

– Jestem łowcą autografów. Dasz mi swój podpis?

– Jasne mały, ale skoro zbierasz autografy, to powinieneś mieć do tego specjalny zeszyt.

– Mam taki, jak wrócę do domu to sobie przepiszę.

***

Przy spowiedzi:

– Proszę księdza, zgrzeszyłem.

– Wiem. Obserwuję cię na Facebooku...

***

Roman wraca do domu o 6 rano.

Żona zza drzwi wali go wałkiem w głowę. Roman pada nieprzytomny na ziemię, leży bez ducha...

Nagle olśnienie! Żona klęka przy mężu, tuli ciało, płacze i krzyczy:

– Romuuuuuś! Przepraszaaaam!

Zapomniałam, że miałeś nocną zmianę!

***

Rozmowa kwalifikacyjna:

– Więc, ile ma pan lat?

– 30.

– A jak długo pan pracował w poprzedniej firmie?

– 35 lat.

– Jakim cudem?

– Nadgodziny...

***

Jasiu pokazuje nauczycielowi języka polskiego swój zeszyt i mówi:

– Nie mogę odczytać, co mi pan tutaj napisał.

– Napisałem: „Pisz wyraźniej”.

Opieki Matki Boskiej wspominając o wizycie św. Jana Pawła II na Litwie

W dniach 12-19 listopada br. wierni będą mogli uczestniczyć w Odpustach Opieki Najświętszej Maryi Panny Matki Miłosierdzia.

Podczas Opiek w sposób szczególny przypomnimy wizytę papieża Jana Pawła II na Litwie sprzed 30 lat. Papież wskazał wówczas Ostrą Bramę jako szczególne miejsce spotkania z Matką Chrystusa i Matką Kościoła oraz jako miejsce jedności wiernych całego kraju.

W trakcie Opiek będziemy rozważać tekst pieśni Magnificat (Łk 1, 47-55), w której Maryja wychwala Boga za udzielone Jej łaski i za wywyższenie, które uczyniło Ją Matką Wszystkich, a tym samym Matką wszystkich, którzy do Niego należą. Maryja jest podana za przykład, w jaki sposób powinniśmy wychwalać Pana i Mu dziękować. Prosimy Maryję o wstawiennictwo w naszych sprawach.

W poszczególne dni Opiek podczas Mszy św. będziemy modlić się za różne grupy i organizacje społeczne i kościelne, za pracowników służby zdrowia, oświaty i nauki, za urzędników państwo-

W poszczególne dni Opiek podczas Mszy św. wierni będą modlić się za różne grupy i organizacje społeczne i kościelne. **Fot. Marian Paluszkiewicz**

wych oraz za wszystkich, którzy troszczą się o dobro nasze, społeczeństwa i państwa. Wierzymy, że tegoroczne Opieki przyczynią się

do większej jedności, szacunku i troski o siebie nawzajem w naszym społeczeństwie. ■

Ausrosvartai.lt

Codzienny program opiek

Godz. 06.30 — Msza św. w kościele (w jęz. polskim)

Godz. 07.30 — Różaniec w kaplicy Ostrobramskiej (w jęz. litewskim)

Godz. 08.00 — Msza św. w kaplicy Ostrobramskiej (w jęz. litewskim)

Godz. 08.00 — Godzinki ku czci NMP w kościele (w jęz. polskim)

Godz. 09.00 — Msza św. w kościele (w jęz. polskim)

Godz. 10.30 — Nowenna i modlitwa za kapłanów w kościele (w jęz. litewskim)

Godz. 11.00 — Msza św. w kościele (w jęz. litewskim)

Godz. 13.00 — Msza św. w kościele (w jęz. polskim)

Godz. 15.00 — Msza św. w kościele (z wyjątkiem niedziel)

Godz. 16.00 — Różaniec w kaplicy Ostrobramskiej (w jęz. polskim)

Godz. 17.00 — Msza św. w kościele (w jęz. polskim)

Godz. 17.00 — Msza św. w kaplicy Ostrobramskiej (w językach obcych, z wyjątkiem niedziel)

Godz. 18.00 — Akatyst ku czci NMP w kaplicy Ostrobramskiej (w jęz. litewskim)

Godz. 19.00 — Msza św. w kościele (w jęz. litewskim)

UWAGA!

Msze św. w kaplicy Ostrobramskiej w niedziele o godz. 11.00 i 13.00 będą się odbywały przy otwartym oknie.

Ostrobramskie Centrum Pielgrzymkowe czynne codziennie w godz. od 10.00 do 19.00.

Transmisja Mszy św. o godz. 13.00 na antenie Radia „Znad Wilii” (103,8 FM).

Transmisje wideo oraz więcej informacji — www.ausrosvartai.lt/pl

SOBOTA, 11 LISTOPADA Inauguracja Odpustu

Godz. 16.00 — Różaniec. W kaplicy Ostrobramskiej (w jęz. litewskim i polskim)

Godz. 17.00 — Adoracja Najświętszego Sakramentu w kościele (w jęz. litewskim i polskim)

Godz. 18.00 — W intencji parafii i odwiedzających świątynię. W kościele (w jęz. litewskim i polskim)

28.>>

NIEDZIELA, 12 LISTOPADA**II Dekanat Wilna**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji Archidiecezji Wileńskiej. W kaplicy Ostrobramskiej

Godz. 17.00 — W intencji członków kół Żywego Różańca. W kościele.

PONIEDZIAŁEK, 13 LISTOPADA**Dekanat Orański**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji seniorów. W kościele

Godz. 15.00 — W intencji Domo-
wego Kościoła. W kościele (w jęz.
litewskim i polskim)Godz. 17.00 — W kaplicy Ostro-
bramskiej (w jęz. niemieckim)Godz. 17.00 — W intencji rolników i
rzemieślników. W kościele.**WTOREK, 14 LISTOPADA****Dekanat Święciański i Ignaliński**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji uchodź-
ców i migrantów. W kościeleGodz. 15.00 — W intencji wspólno-
ty neokatechumenalnej. W kościele
(w jęz. litewskim i polskim)Godz. 17.00 — W kaplicy Ostro-
bramskiej (w jęz. włoskim)Godz. 17.00 — W intencji pracowni-
ków mediów. W kościele.**ŚRODA, 15 LISTOPADA****Dekanat Solecznicki**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji ka-
płanów, osób konsekrowa-
nych. W kościeleGodz. 17.00 — W kaplicy Ostro-
bramskiej (w jęz. angielskim)Godz. 17.00 — W intencji licznych
powołań. W kościeleGodz. 22.00 — Nocna adoracja Naj-
świętszego Sakramentu w kaplicy
Ostrobramskiej.**CZWARTEK, 16 LISTOPADA****Dekanat Trocki**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji uczniów i
nauczycieli. W kościeleGodz. 17.00 — W kaplicy
Ostrobramskiej
(w jęz. hiszpańskim)Godz. 17.00 — W intencji poli-
tyków i urzędników państwo-
wych. W kościele.**PIĄTEK, 17 LISTOPADA****Dekanat Kalwarii Wileńskiej**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji pracowni-
ków służby zdrowia. W kościeleGodz. 15.00 — W intencji cho-
rych. W kościele (w jęz. litew-
skim i polskim)Godz. 17.00 — W kaplicy Ostro-
bramskiej (w jęz. francuskim)Godz. 17.00 — W intencji hospi-
cjum. W kościele.**SOBOTA, 18 LISTOPADA****Dekanat Nowej Wilejki**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji ro-
dzin. W kościeleGodz. 15.00 — W intencji wier-
nych z Białorusi. W kościele (w
jęz. białoruskim)Godz. 17.00 — W kaplicy Ostro-
bramskiej (w jęz. rosyjskim)Godz. 17.00 — W intencji harce-
rzy. W kościeleGodz. 22.00 — Nocna adoracja Naj-
świętszego Sakramentu w kaplicy
Ostrobramskiej.**NIEDZIELA, 19 LISTOPADA****I Dekanat Wilna**

Godz. 06.30 — W kościele

Godz. 09.00 — W kościele

Godz. 13.00 — W intencji Litwy. Ce-
lebrują Biskupi Litwy. W kaplicy
OstrobramskiejGodz. 17.00 — W intencji uczestni-
ków Odpustu. W kościele. ■

Ruszyła kolejna płocka akcja „Paka dla Rodaka” na Wschodzie

Fundacja „Przystanek Rodzina” po raz kolejny zaprasza do udziału w akcji „Paka dla Rodaka” — chodzi o pomoc i wsparcie dla Polaków, którzy żyją w Mołdawii i Ukrainie.

„Paka dla Rodaka” odbywa się od roku 2016. Projekt zakłada wsparcie i pomoc dla Polaków, którzy ze względu na trudne dzieje narodu, bez swojej zgody znaleźli się poza granicami kraju. W tym roku projekt skierowany będzie do rodaków żyjących w Mołdawii i Ukrainie. Organizatorzy planują przygotować 650 paczek żywno-

ściowych dla rodzin i 300 paczek ze słodyczami dla dzieci.

„Akcja ta jest ważnym wsparciem materialnym, ale przede wszystkim stanowi istotny akt solidarności budujący poczucie więzi z rodakami. Jedną z głównych idei projektu jest kształtowanie charakteru i postaw uczestniczącej w niej młodzieży. Filarami naszych działań jest wzbudzenie w uczestnikach poczucia misji i potrzeby podawania pomocnej dłoni osobom potrzebującym. Kładziemy nacisk na wychowanie i edukację patriotyczną” — przekazał Albert

Dyna, wiceprezes zarządu Fundacji „Przystanek Rodzina”.

Zbiórka artykułów spożywczych i chemicznych (higienicznych) odbędzie się w listopadzie w wyznaczonych sklepach, ale też w instytucjach, które zgodziły się wesprzeć tę inicjatywę. Odbywa się też zbiórka pieniędzy na Zrzutka.pl. Przed świętami Bożego Narodzenia paczki zostaną przekazane rodakom w Mołdawii i Ukrainie.

Akcję „Paka dla Rodaka” swoim patronatem objął biskup płocki Szymon Stułkowski. ■

KAI

7.00 Detektyw Literka 7.10, 17.20 S. anim. „Przyjaciele Misia i Marigolci”
7.35 Rusz się człowieku 7.45 Telewizier
8.00 Info Wilno
8.15 Studio Wilno
8.35 Polonia 24
9.00 Starszaki
9.25 S. „Sześć siostr”
10.20 Szlakiem miejsc niezwykłych
10.30 Przystanek slow food
10.55 Gra słów
11.20 Polacy to wiedzą!
11.40 Podróże Małej i Dużej
12.10, 22.45 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
12.35 S. „Leśniczówka”
13.00 Info Wilno
13.05 Studio Wschód
13.30 Tygiel
13.50 Na wileńskiej ulicy
15.05 Słownik polsko@polski
15.30 Astronarium
16.00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
16.20 S. „Klan”
16.45 S. „Barwy szczęścia”
17.10 Detektyw Literka
17.45 S. „Stulecie Winnych”
18.30 Nowe spojrzenie
19.00 Info Wilno
19.15 Studio Wilno
19.40 S. „M jak miłość”
20.30 Wiadomości
21.30 „Dziady - śladami Mickiewicza” spektakl
22.30 Informacje kulturalne
23.10 S. „Leśniczówka”
23.35 S. „Kasta”
00.25 Info Wilno
6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.02 Dzień dobry Litwo
6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości
9.00 S. „Soko Leipzig”
9.50 S. „Komisarz Rex”

10.40 S. „Słoneczna strona”
11.30 S. „Diagnoza Betty”
12.15 Euromaxx
12.30 Kto i dlaczego?
13.00 Więć gdzie dalej?
14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości
14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
16.15 S. „Zaklinacze koni”
17.00 S. „Obietnica”
18.00 Kto i dlaczego?
18.30 Ważna godzina
19.30 (Nie)emigranci
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Bracia i siostry”
22.30 Wiadomości Rowerowe
23.00 S. „Unbroken”
23.45 S. „Komisarz Rex”
6.00 Filmy anim.
7.00 Pani chłopka
8.00 S. „Walker, strażnik Teksasu”
10.00 S. „MacGyver”
11.00 Od...do...
12.00 Wiadomości
13.20 Pani chłopka
14.30 S. „Pełnia”
15.30 S. „I odpuść nam nasze winy”
16.30 Dobry wieczór, Litwo
18.30 Wiadomości
19.30 KK2
20.00 Będzie wszystkiego
21.00 S. „Poważne sprawy”
21.30 Wiadomości
22.30 „Operacja Mincemeat” dramat
01.05 S. „MacGyver”
6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.05 Historie rzeczy
7.00 Kto i dlaczego?
7.30 Detektywi historii
8.30 7 dni Kowna
9.00 „Dzień dobry Litwo”
11.30 Białoruska Pogoń
12.00 Legendy. Dziś i

na zawsze
13.00 Odblaski
13.30 Uwaga! Szukamy sztuki
14.00 Perspektywa
14.30 „Nie taki niewinny design” film dok.
15.30 S. „Służyć i bronić”
16.30 Dzień dobry Litwo
18.30 Zwariowani na punkcie kół
19.00 Pole bitwy
19.30 S. dok. „Odyseja za mitem”
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Kernagis film dok.
23.05 Dokąd dalej?
00.00 Wiadomości DW (ros.)
00.15 Dziś na świecie (ros.)
6.00 Seriale anim.
7.45 S. „Czy pamiętasz mnie?”
8.55 S. „W wirze miłości”
10.00 S. „Barrister Babu”
11.00 S. „Lekarz Wiera”
12.00 S. „Zranione serce”
14.00 S. „Dziedzictwo ojca”
15.00 S. „Simpsonowie”
16.00 TV 3 wiadomości
16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości
19.30 „Pod prąd”
20.30 S. „Kobiety kłamią lepiej”
21.00 S. „Emigranci. Chicken factory”
21.30 Wieczorne wiadomości TV3
22.30 „Człowiek na krawędzi” dramat
00.45 „Dracula. Historia nieznaną” dramat
6.00 S. „Ślepa strefa”
7.00, 13.30 Zasady mojej kuchni
8.20, 14.50 S. „Policja

wodna”
9.25, 15.55 S. „Agenci wymiaru sprawiedliwości”
10.35 S. „CSI. Miami”
11.35 S. „Mentalista”
12.30 S. „Ślepa strefa”
17.00 Dzień info
17.30 S. „Mentalista”
18.30 S. „CSI. Miami”
19.30 S. „Seal Team”
20.30 „Ale numer!”
21.00 „Dunkierka” dramat
23.05 „Ocean’s Twelve: Dogrywka” komedia
5.30, 13.00 Nowy dzień
6.30 S. „Jasnowidz”
7.30 Pół godziny z Valatką
8.00 S. „Na imię ma Kozaim”
9.00, 19.00 S. „Historia jednego przestępstwa”
10.00 S. „Niespodziewana sprawiedliwość”
11.00, 21.25 S. „Cyganecka Lala. Powrót”
12.00 Kod zdrowia
14.00, 0.30 S. „Ślad”
15.00 S. „Jasnowidz”
16.00, 18.00 Reporter
16.20 Sport. Pogoda
16.30 Litwa na żywo
17.00, 23.30 S. dok. „Paranormalne zjawiska 911”
18.20 Sport. Pogoda
18.30 Życie w biznesie
20.00, 22.30 Reporter
20.20 Sport. Pogoda
20.50 S. „Jasnowidz”
22.50 Sport. Pogoda
23.00 Pytanko
5.40, 16.00 S. „Uczciwy przekręt”
7.25 S. „Cobra 11”
8.30 „Magazynowe wojny”
9.00 „E-gazas dugnas”
9.30 S. „Współczesna rodzina”
10.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
11.00 S. „Rezydenci”
12.00 S. „Sługa narodu”

12.35 „Magazynowe wojny”
13.00 „Totalna rozgrywka”
14.00 S. „Cobra 11”
15.00 S. „CSI. NY”
18.00 S. „Simpsonowie”
19.00 S. „Rezydenci”
20.00 „Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
21.00 „Nowe przygody Aladyna” komedia
23.15 „Crimson Peak. Wzgórze krwi” dramat
6.00 S. „Kadin”
7.00, 17.00 „Rodzinne melodramaty”
8.00 S. „Zakazany owoc”
9.00 S. „Czerwona komnata”
10.00 S. „Cudowny Doktor”
11.00 S. „Bez domu nie jest dobrze”
12.00 S. „Dr House”
13.00, 20.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 S. „Niezapomniany”
15.00 S. „Anupamaa”
15.30 S. „Bądź ze mną”
16.00 „Zamieśmy się żonami”
18.00 S. „Niezapomniany”
19.00 S. „Dr House”
21.00 S. „Alex Hugo”
22.55 S. „Zabójcze tropiki”
01.15 S. „Heldth”
5.50 S. „Klan”
6.15 S. „Dziedzictwo”
7.05 S. „Złoty chłopak”
8.00 Transmisja Mszy Świętej
8.30 „Kościół z bliska”
9.00 Wiadomości polityczny”
9.25 „Informacje kulturalne”
9.40 S. „Ranczo”
10.40 S. „Komisarz Alex”
11.35 S. „Ojciec Mateusz”
12.25 S. „Korona królów. Jagiellonowie”

13.00 Wiadomości	spektakl	13.00 Info Raport	Generała Maczka" film dok.	Wali. Rzec o ks. infułacie
13.10 „Agrobiznes”	23.10 „Uczciwy człowiek” dramat	14.20 Info Kultura	16.00 „Sądy, przesady”	Czesławie Wali” film dok.
13.35 „Magazyn Rolniczy”		14.30 Serwis Info Dzień	16.40 „Historia na ten czas”	14.15 „Filmowe zyciorysy”
13.55 S. dok. „Amur. Amazonka Azji”		16.30 Info Dzień (17.45 Info Kultura)	16.45 „Giganci historii”	14.30 Msza Święta z Jasnej Góry
15.00 S. „Złoty chłopak”	7.00, 23.05 Polonia 24	18.00 „Teleexpress”	17.30 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	15.20 Muzyczne chwile
16.00 Wiadomości	7.30 „Pożyteczni.pl”	18.15 „Teleexpress Extra”	18.00 S. „Chłopi”	15.30 Reportaż
16.20, 21.15 „ALARM!”	8.00 „Kaliber”	18.30 „O co chodzi”	18.45 „Wietrzenie skał” film dok.	16.00 Film dok.
16.35 „Gra słów. Krzyżówka”	8.30 „Pytanie na śniadanie” (11.35 „Panorama”)	19.00 Panorama	19.00 S. „Czas honoru”	16.50 „Ma się rozumieć”
17.05 S. „Dziedzictwo”	12.10 „INFO V4+”	19.20 „Za czy przeciw”	19.45 „Paleta dziejów”	17.00 Informacje dnia
18.00 „Teleexpress”	12.30, 17.30 S. „Barwy szczyścia”	19.55, 23.40 Serwis Info Wieczór	20.00 „Cud purymowy” film TVP	17.10 „Jestem mamą”
18.20 „Jaka to melodia?”	13.00 Wiadomości	20.20 „Jak oni kłamią”	21.00 S. „Matki, żony i kochanki”	17.25 „Przyroda w obiektywie”
18.55 S. „Klan”	13.15 S. „Daleko od szosy”	20.30 Wiadomości	22.00 „Zygmunt” film dok.	17.40 „Zdrowie z bożej apteki”
19.25 S. „Leśniczówka”	15.05 „Polskie Parki Narodowe”	21.00 Gość Wiadomości	22.40 „Szczęście” film dok.	17.55 „Sekrety mnichów”
20.00 „Jeden z dziesięciu”	15.40 „Paryż. Śladami Chopina”	21.15 „Minęła 20.”	23.00 „Polscy. Seryjni”	18.10 „Prosto o gospodarce”
20.30 Wiadomości	16.00 Wiadomości	22.00 „Fakty czy kłamstwa”	23.40 „Historia na ten czas”	18.30 „Zostań żołnierzem RP”
21.00 Słowo abp Marka Jędraszewskiego na uroczystość Wszystkich Świętych	16.15 „Zaczarowany świat...”	22.10 Film dokument.		18.45 Muzyczne chwile
21.30 „Dziady - śladami Mickiewicza” spektakl	16.35 „Szkoła z Kleksem Bystrzakiem”	23.10 „Debata”		18.55 „Poczet Wielkich Polaków”
22.40 „Skarbiec” film fab.	17.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie”	23.50 „Jak oni kłamią”		19.05 Informacje dnia
00.20 S. dok. „Truczny Putina”	18.00 Teleexpress	00.00 Info Wieczór	7.00 „Był taki dzień”	19.15 „Rozmowy niedokończone”
	18.20 „Studio Wschód”	00.35 „W akcji”	7.02, 12.30 „Informacje kulturalne”	20.30 „Každy maluch to potrafi”
8.00 „Muzyczne poranki”	18.55 „Nad Niemnem”		7.15 S. „Czas honoru”	21.00 Informacje dnia (wydanie główne)
8.30 „Trzeci punkt widzenia”	19.10 „Studio Lwów”		8.00 „Mazury nieodkryte”	21.20 Modlitwa różańcowa
9.05, 16.55, 22.40 „Informacje kulturalne”	19.30 „Informacje kulturalne”		8.15 „Okrasa łamie przepisy”	21.50 „Myśląc Ojczyzna”
9.35 „Ada, to nie wypada!” komedia	19.45 „Czym żyje świat”		8.40 „Ukryte skarby”	22.00 Apel Jasnogórski
11.15 „Na kredyt” film obycz.	20.05 „Gra słów. Krzyżówka”		9.00 „Towarzysze sekretarze oraz inni dygnitarze”	22.20 Informacje dnia
12.00 S. „Chłopi”	20.30 Wiadomości		9.30 „Ex Libris”	23.00 „Spotkania w żałobie” film dok.
13.05 „Kontrapunkt” film dok.	21.00 Słowo abp Marka Jędraszewskiego na uroczystość Wszystkich Świętych		9.35 „Flesz historii”	23.45 „Polskie dziedzictwo”
13.45 „Marusarz - tatrzański orzeł” film biograf.	21.20 S. „Ojciec Mateusz”		9.50 „Historia na ten czas”	00.15 „Wyrwani z ulicy” film dok.
14.55 „Mój Rembrandt” film dok.	23.35 „Dziady - śladami Mickiewicza” spektakl		9.54 „Przypadek Polski. Polityka i idee”	
17.15 „Niebieski ptak” dramat			10.10 „Historia na ten czas”	7.00, 13.00, 0.00 Fani czterech kółek
19.20 „Res Poloniae”	6.35, 11.00 Serwis Info Poranek		10.15 S. „Tajemnica Sagali”	9.00, 19.00 Jak to jest zrobione?
20.00 S. „Stawka większa niż życie”	7.50 „Jak oni kłamią”		10.40, 12.20, 14.40, 17.55, 21.50 „Szlakiem miejsc niezwykłych”	10.00 Skarby z szopy
21.10 „Dziady - śladami Mickiewicza”	8.10 „Jedziemy”		10.45 „Fajna Polska”	10.30 Walka o bagaż
	8.50 „Agrobiznes”		11.30 „Rzeczpospolita Zakopiańska” film dok.	11.00, 20.00 Łowcy staroci: renowacje
	9.00 „Jedziemy dalej”		12.45 „Kuchnia Polskich Żydów”	12.00 Łowcy staroci
	9.20 „Minęła 8.”		13.15 S. „Blondynka”	14.00 Nagi instynkt przetrwania
	10.10 „Minęła 9.”		14.00 „Sądy, przesady”	17.00 Skarby z szopy
	10.40 Plan dnia		14.45 „Historia Dominika Szajnera”	18.00 Łowcy staroci
	11.30 Serwis Info Dzień		15.05 „Żołnierze	19.30 Jak to działa?
				21.00 Gorączka złota: na kłopoty Freddy Dodge

7.00	„W imię Sherlocka Holmesa” film fab.
8.40	Info Wilno
8.55	Studio Wilno
9.15	Polonia 24
9.40	S. „Sześć siostr”
10.30	Pejzaż bez Ciebie
11.30	Na wieki wieków Paryż
11.45	Dobre historie
12.05	Wszyscy Święci z Wilna
12.10	S. „Korona królów. Jagiellonowie”
12.35	S. „Leśniczówka”
13.00	Pani Alicja od Rosy
13.25	Wszyscy Święci z Wilna
13.30	Nad Niemnem
13.45	„Bodo” dramat
15.30	Jak to działa
16.00	Koronka do Miłosierdzia Bożego
16.20	S. „Klan”
16.45	S. „Barwy szczęścia”
17.10	„W imię Sherlocka Holmesa” film fab.
17.50	Wszyscy Święci z Wilna
19.00	Tygiel
19.20	Panorama litewska
19.25	Nie opuszczę cię, Wilno
19.40	S. „M jak miłość”
20.30	Wiadomości
21.00	„Wszyscy Święci” film fab.
22.15	Szansa a sukces
23.10	S. „Na sygnale”
23.55	„Pani Alicja od Rosy” reportaż
00.20	Sport
00.30	„Pejzaż bez Ciebie - Bogustaw Mec” koncert
01.30	Na wieki wieków Paryż
6.00	Hymn Republiki Litewskiej
6.02	Styl
7.00	Kuchnia Beaty

8.00	Notatki przyrodnika”
8.30	„Dalej od miasta”
9.00	Dzień dobry Litwo
9.30, 10.30,	Wiadomości
11.00	Kto i dlaczego?
11.30	„Magia chwil. Magia natury” film dok.
12.25	„Południowy zachód Portugalii. Wybrzeże Bocianów” film dok.
13.20	„Co za kolorowy świat” film dok.
14.15	„Być po stronie prawdy” film dok.
15.15	„Zmarł Wilno” film dok.
16.15	S. „Zaklinacze koni”
17.00	S. „Obietnica”
18.00	Kto i dlaczego?
18.30	Ważna godzina
19.00	Wiadomości Rowerowe
19.30	1000 cudów świata
20.30	Panorama
21.00	Język litewski
22.00	„Chcieliśmy wszystko zepsuć” dramat
23.35	„Odpadam” dramat
6.00	Filmy anim.
10.05	„Gęsia skórka” komedia
12.10	„Dziennik cwaniaczka Rodrick” komedia
14.15	„Różowa Pantera” komedia
16.05	„Praktykant” komedia
18.30	Wiadomości
19.30	„Wiedzmy” film fab.
21.35	„Zwycięska rodzina” dramat
00.30	„Krzyk” thriller
6.00	Hymn Republiki Litewskiej
6.05	(Nie)emigranci
7.00	Kto i dlaczego?
7.30	„Dzieci tysiąclecia”

8.30	Wiara i życie
9.00	Dzień dobry Litwo
9.55	Legendy. Dziś i na zawsze
10.50	Niezapomniane Wilno
11.00	Dzień dobry Litwo
12.40	Jesteśmy z Ukrainy
13.10	Zupa naukowa
13.35	Euromaxx
14.00	To jest kino
14.30	S. dok. „Odyseja za mitem”
15.30	S. „Służyć i bronić”
16.30	„Banchetto musicale 2023” Msza poświęcona królowi Stefanowi Batorowi, Teodoro Riccio
17.45	Koncert
19.00	Patrz głębiej
19.30	„Ludzie ze strefy odtrącenia” film dok.
20.20	„Vytautas Mačernis. Istnienie”
20.30	Panorama
21.00	Być po stronie prawdy
21.55	Puchar Europy w koszykówce. „Dreamland”- „7bet-Lietkabelis”
00.00	Wiadomości DW (ros.)
00.15	Dziś na świecie (ros.)
5.35	Seriale anim.
11.55	„Wujaszek Buck” komedia
14.00	„Sekretne życie Waltera Mitty” komedia
16.10	„Królowna Śnieżka” komedia
18.30	TV3 wiadomości
19.30	„Dolittle” komedia
20.30	S. „Kobiety kłamią lepiej”
21.00	S. „Emigranci. Chicken factory”
21.20	„Wśród czarnych chmur” dramat
23.40	„Jeden gniewny człowiek” film fab.

6.45	S. dok. „Brazylia – historia naturalna”
7.55	S. dok. „Dzika Sri Lanka”
10.15	„Dennis Rozrabiaka” komedia
12.20	„Bliźniacze smoki” komedia
14.35	„Miss Agent” komedia
16.50	„Zmierch tytanów” film fab.
18.55	„Rodzina Addamsów” komedia
21.00	„Geostorm” thriller
23.15	„Dunkierka” dramat
5.30, 13.00	Nowy dzień
6.30	S. „Jasnowidz”
7.30	Pół godziny z Valatką
8.00	S. „Na imię ma Kozaim”
9.00, 19.00	S. „Historia jednego przestępstwa”
10.00	S. „Niespodziewana sprawiedliwość”
11.00, 21.25	S. „Cyganećka Lala. Powrót”
12.00	Kod zdrowia
14.00, 0.30	S. „Ślad”
15.00	S. „Jasnowidz”
16.00, 18.00	Reporter
16.20	Sport. Pogoda
16.30	Litwa na żywo
17.00, 23.30	S. dok. „Paranormalne zjawiska 911”
18.20	Sport. Pogoda
18.30	Życie w biznesie
20.00, 22.30	Reporter
20.20	Sport. Pogoda
20.50	S. „Jasnowidz”
22.50	Sport. Pogoda
23.00	Pytanko
5.10	S. „Ucziwy przekręt”
7.45	S. „Cobra 11”

9.00	„Na jednym końcu haczyk”
9.30	S. „Współczesna rodzina”
10.00	„Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
11.00	S. „Rezydenci”
12.00	S. „Sługa narodu”
12.30	„Gwiazdy lombardu”
13.00	„Totalna rozgrywka”
14.00	S. „Cobra 11”
15.00	S. „CSI. NY”
16.00	S. „Ucziwy przekręt”
18.00	S. „Simpsonowie”
19.00	S. „Rezydenci”
20.00	„Najzabawniejsze filmiki Ameryki”
21.00	„Dzień, w którym zatrzymała się Ziemia” dramat
23.15	S. „Elementary”
00.00	S. „London Kills”
6.00	S. „Kadin”
7.00, 17.00	„Rodzinne melodramaty”
8.00	S. „Zakazany owoc”
9.00	S. „Czerwony pokój”
10.00	S. „Cudowny Doktor”
11.00	S. „Bez domu nie jest dobrze”
12.00	S. „Dr House”
13.00, 20.00	S. „Prawo i porządek”
14.00	S. „Niezapomniany”
15.00	S. „Anupamaa”
15.30	S. „Bądź ze mną”
16.00	„Zamieśmy się znanymi”
18.00	S. „Major Crimes”
19.00	S. „Dr House”
21.00	S. „Alex Hugo”
01.10	S. „Heldth”
5.50	S. „Klan”
6.15	S. „Dziedzictwo”
7.05	S. „Złoty chłopak”
8.00	Transmisja Mszy Świętej
8.30	„Kościół z bliska”
9.00	Wiadomości
9.10	„Kwadrans polityczny”
9.25	„Informacje”

kulturalne"
9.40 S. „Ranczo”
10.40 S. „Komisarz Alex”
11.35 S. „Ojciec Mateusz”
12.25 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
13.00 Wiadomości
13.10 „Agrobiznes”
13.35 „Magazyn Rolniczy”
13.55 S. dok. „Amur. Amazonka Azji”
15.00 S. „Złoty chłopak”
16.00 Wiadomości
16.20, 21.15 „ALARM!”
16.35 „Gra słów. Krzyżówka”
17.05 S. „Dziedzictwo”
18.00 „Teleexpress”
18.20 „Jaka to melodia?”
18.55 S. „Klan”
19.25 S. „Leśniczówka”
20.00 „Jeden z dziesięciu”
20.30 Wiadomości
21.00 Słowo abp Marka Jędraszewskiego na uroczystość Wszystkich Świętych
21.30 „Dziady - śladami Mickiewicza” spektakl
22.40 „Skarbiec” film fab.
00.20 S. dok. „Truczny Putina”

8.00 „Muzyczne poranki”
8.20 „Wędrowiec Polski”
9.00 „Wydarzenie aktualne”
9.30, 15.20 „Informacje kulturalne”
10.00 „Oskar i pani Róża” film fab.
12.00 S. „Chłopi”
13.05 „Mieczysław Karłowicz - samotna wędrownia” film dok.
14.20 S. „Stawka większa niż życie”

15.50 „Da Vinci odkodowany” film dok.
16.55 „Dzwonnik z Notre Dame” film kostium.
19.05 „Księga Przestrzeni”
19.45 „Którędy po sztukę”
20.00 „Scena muzyczna”
21.00 „Sen o jesieni” spektakl
22.05 „Rozmowy istotne - Jon Fosse”
22.30 S. „Genialna przyjaciółka”
23.35 „Tanie Dranie”

7.00 „Polonia 24”
7.30 „Magiczne Podhale z Sebastianem Karpielem Bułeczką”
8.00 „Qulszoł”
8.30 „Pytanie na śniadanie” (12.05 „Panorama”)
12.50 „Wszyscy Święci z Wilna”
13.00, 17.30 S. „Barwy szczęścia”
13.25 „Wszyscy Święci z Wilna”
13.35, 14.35 S. „Ojciec Mateusz”
14.25 „Wszyscy Święci z Wilna”
15.35 „Na wieki wieków Paryż”
16.45 „PAMIĘTAMY.... Groby Polaków poza Ojczyzną”
17.00 S. „Korona królów. Jagiellonowie”
18.00 Teleexpress
18.20 „Cisza jak ta”
19.00 „Wszyscy Święci”
20.30 Wiadomości
21.20 S. „Trędowata”
21.55 „Wszyscy Święci z Wilna”
23.05 „Pejzaż bez Ciebie”
00.05 „Śpiewała Ewa Demarczyk” film dok.

6.35, 11.00 Serwis Info Poranek
8.10 „Jedziemy”
8.50 „Agrobiznes”
9.00 „Jedziemy dalej”
9.20 „Minęła 8.”
10.10 „Minęła 9.”
10.40 Plan dnia
11.45 „Fakty czy kłamstwa”
12.00 Serwis Info Dzień
13.00 Info Raport
14.20 Info Kultura
14.30 Serwis Info Dzień
16.30 Info Dzień (17.45 Info Kultura)
18.00 „Teleexpress”
18.15 „Teleexpress Extra”
18.30 „O co chodzi”
19.00 „Za czy przeciw”
19.20 Film dokument.
20.20 „Jak oni kłamią”
20.30 Wiadomości
21.00 Gość Wiadomości
21.15 „Minęła 20.”
22.00 „Ludzie z miasta”
22.10 Serwis Info Wieczór
22.50 „W tyle wizji”
23.30 „W tyle wizji Extra”
23.50 „Jak oni kłamią”
00.00 Info Wieczór
00.35 „W akcji”

7.00 „Był taki dzień”
7.02 „Alfabet Andrzeja Dobosza”
7.15 S. „Czas honoru”
8.00 „Historia na ten czas”
8.05 Wojna w eterze”
8.15 „Paleta dziejów”
8.30 „Ukryte skarby”
8.55 „Tajemnica Jana Pawła II” film dok.
9.20 „Miniatury filmowe do muzyki klasycznej”
9.25 „Historia na ten czas”
9.30 „Zmartwychwstanie” film dok.
10.20 „Pieniny” film dok.
10.45 „Fajna Polska”
11.35 „Jańcio Wodnik” film obycz.
13.15, 14.50 „Szlakiem miejsc niezwykłych”

13.25 „Historia na ten czas”
13.30 „Klasztorne smaki według Remigiusza Rączki”
14.00 „Kod tajemnicy fatimskiej” film dok.
15.00 „Świętokradztwo” film dok.
15.50 „Historia na ten czas”
16.00 „Faustyna” film biograf.
17.15 „Kalkuta Matki Teresy” film dok.
18.05 Film dok.
18.25 „Wiara 44” film dok.
18.55 „Wojna w eterze”
19.00 S. „Czas honoru”
19.45 „Kłamstwa i mity Polski Ludowej”
19.55 „Był taki dzień”
20.00 „Spór o historię”
20.30 „Dwie korony” film dok.
21.55 „Piosenką przez historię”
22.00 Flesz historii extra
22.05 „Historia dzieje się”
23.00 „Zew krwi” film fab.
00.45 „Ja Cię uczyć każę”

6.35 Muzyczne chwile
6.45, 13.50 Film dok.
8.35 „Zdrowie z bożej apteki”
8.55 „Poczet Wielkich Polaków”
9.00 Informacje dnia
9.15, 22.40 „Polski punkt widzenia”
9.35 „Każdy maluch to potrafi”
9.50 „Słowo życia”
10.00 „O. Rafał, kto go nie zna?” film dok.
10.30 „Sanktuarium polskie”
10.50, 20.25 Święty na każdy dzień
11.00 Audiencja Generalna papieża Franciszka w Watykanie
12.00 „Życie według

świętego Jana Pawła II”
12.15 Muzyczne chwile
12.25 „Jestem mamą”
12.40 „Prosto o gospodarce”
13.00, 19.00 Modlitwa Anioł Pański
13.03 Informacje dnia
13.20 „Polskie dziedzictwo”
14.20 „Słowo życia”
14.30 Msza Święta z Jasnej Góry
15.20 Muzyczne chwile
15.30 Reportaż
16.00 „Na bezdrożach tożsamości. Chaco” film dok.
16.50 „Ma się rozumieć”
17.00 Informacje dnia
17.10 „Na zdrowie”
17.30 „Wędrowiec Polski”
18.00 „Po stronie prawdy”
18.50 Muzyczne chwile
18.55 „Poczet Wielkich Polaków”
19.05 Informacje dnia
19.15 „Rozmowy niedokończone”
20.30 S. anim.
21.00 Informacje dnia (wydanie główne)
21.20 Modlitwa różańcowa
21.50 „Myśląc Ojczyzna”
22.00 Apel Jasnogórski
22.20 Informacje dnia
23.00 S. „Przygody pana Michała”
23.30 „To nic takiego” film dok.
00.45 „Jej misja trwa” film dok.

7.00, 13.00, 21.00, 0.00 Fani czterech kótek
9.00, 19.00 Jak to jest zrobione?
10.00 Skarby z szopy
11.00 Łowcy staroci: renowacje
12.00 Łowcy staroci
17.00 Skarby z szopy
18.00 Łowcy staroci
19.30 Jak to działa?
20.00 Łowcy staroci: renowacje
22.00 Łowcy klasyków
23.00 Gwiazdorskie fury

[Teatr bez granic]

XI MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRALNY

WILEŃSKIE SPOTKANIA SCENY POLSKIEJ

WILNO • TROKI • EJSZYSZKI • NOWA WILEJKA • ZUJUNY • RUDOMINO • SOLECZNIKI

WILNO / 8-14.11.2023

www.teatrstudio.lt

Festiwal jest objęty honorowymi patronatami Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Piotra Glińskiego
J.E. Ambasadora Pełnomocnego i Nadzwyczajnego na Litwie Konstantego Radziwiłła

INFORMACJE / REZERWACJE - codziennie 10:00-17:00

+370 65264608

KUPNO

Najdrożej na Litwie kupujemy lasy (dojrzałe, młode, na drewno, porębę), ziemię i zagrody.

Tel. 8 651 39 039

Kupię las. Rozliczam się od razu.

Tel. 8 686 03 070

Kupię mieszkanie. Może być bez remontu. Proponować różne warianty.

Tel. 8 683 73159

Skupujemy samochody w dowolnym stanie. Załatwiamy dokumenty. Rozliczamy się na miejscu.

Tel. 8 611 33 626

Kupujemy działki pod budowę w Wilnie i rejonie wileńskim. Wykonujemy projekty. Szybkie rozliczenie.

Tel 8 606 01 125

W konkurencyjnych cenach skupujemy samochody. Załatwiamy dokumenty. Wasz samochód – nasza troska. Tel. 8 602 05 044

USŁUGI

Wywóz śmieci. Transport ładunków. Profesjonalny zespół wykona prace wyburzeniowe.

Tel. 8 678 003 83;
8 679 46 521

Muruję piece, piecyki. Remontuję stare. Niedrogo. Tel. 8 683 95 373

Pokrycie dachowe, naprawa. Dostawa materiału. Gwarancja pracy. Niedrogo i jakościowo.

Tel. 8 606 97 218

Usługi cmentarne. Montaż pomników, nagrobków, płyta nagrobkowa – grobowce. Renowacja mogił, układanie kostki brukowej, wypełnienie kruszonym kamieniem i inne prace.

www.gravas.lt, Vilnius, tel. 8 670 06 868

Wykonujemy badanie biorezonansowe organizmu. Sprawdzamy przydatność i zgodność żywności i suplementów. Wilno, tel. 862094940

Remontujemy pokrycia dachowe, fasady. Wieloletnie doświadczenie. Tanio kompletujemy materiały, udzielamy gwarancji.

Tel. 8 677 34 202

Wykonujemy prace wysokiej jakości i w terminie: architektura krajobrazu, układanie kostki brukowej. Doświadczenie 10 lat. Wilno. Tel. 8 684 30 018

SPRZEDAŻ

Sprzedam kamienie polne. Materiał może służyć do budowy ogrodzeń, alejek, tarasów, palenisk, kwietników, na podmurówki i in. Załadunek oraz transport we własnym zakresie. Cena 20 euro/tona. Tel. 8 600 18 083 (Leon)

KUPIJEMY LASY
DOJRZAŁE, MŁODE,
NA DREWNO, PORĘBY,
ZIEMIĘ, ZAGRODY W
CAŁEJ LITWIE 8 676 41155

Sprzedaj las
(do 16 000 €
za hektar) **DROGO**
Otrzymaj wycenę nieodpłatnie!
8-659-99929

UAB „Krekenavos agrofirma”
SKUPIJEMY BYDŁO
KROWY, CIELICE, BYKI
WEDŁUG WAGI RZEŻNEJ BĄDŹ ŻYWEJ
WAŻY, PŁACI OD RAZU, TRANSPORTUJE
TEL. (8 620) 61179

Jeśli borykasz się z bólami stawów, zaparciami, ciężkimi, opuchniętymi nogami i ramionami lub gromadzeniem się płynów w organizmie, drenaż limfatyczny Ci pomoże!

Wilno, tel. 862094940

Świadczenie pomocy prawnej w sprawach zwrotu ziemi i innych nieruchomości

Bezpłatna pomoc prawna w sprawach zwrotu ziemi (w tym porady prawne, przygotowanie pozwów sądowych, skarg i innych dokumentów procesowych, jak również reprezentowanie interesantów w archiwach i sądach) udzielana jest przez Związek Prawników Polaków na Litwie w Domu Kultury Polskiej w Wilnie przy **ul. Nowogródzkiej (Naugarduko) 76. Pokój Nr. 211.** Osoby zainteresowane prosimy o rejestrację pod numerem **tel. (8 5) 233 0450 w godz. 9.00 – 16.00.** Pomoc prawną świadczą wykwalifikowani radcowie prawni i adwokaci. Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

KAWIARNIA
SULTINIAI

- Smaczne pierożki z nadzieniem
- Aromatyczna kawa, herbata
- Szybka obsługa
- Gorące dania

Znajdą nas Państwo w samym centrum stolicy:
Vilnius, Jogailos 6
tel. 262 40 67, +370 5 212 43 91,
+370 612 62339

NAPRAWIAMY

- telewizory (LCD, plazmowe)
- komputery • monitory
- kamery wideo
- cyfrowe aparaty fotograficzne
- wieże muzyczne i inną aparaturę dźwiękową
- telefony komórkowe, radiotelefony
- mikrofalówki, odkurzacze.

Wykonujemy skomplikowany remont. Udzielamy gwarancji.

Vilnius, ul. Kauno 34
tel. 8 655 22234
www.taisykla.com

new MEN
Style

Wypożyczanie i sprzedaż garniturów męskich

Kalvarijų 140A, Vilnius
tel. 8 645 10 020
el.p.:info@newmen.lt

www.newmen.lt

Najgłośniej mrużąca kotka rekordzistka

Bella na pozór wygląda na zupełnie normalną kotkę, nie można jednak dać się zwieść — została bowiem wpisana do książki rekordów Guinnessa. Bella wykonała najgłośniejsze mruknięcie na świecie. Niezwykle dumna z tego powodu jest jej właścicielka, Nicole Spink powiedziała: „Zawsze wiedzieliśmy, że Bella bardzo głośno mruży. Musimy zwiększyć głośność, aby usłyszeć telewizor, kiedy ona mruży, a dzieje się to zawsze po posiłkach. Kiedy więc zobaczyliśmy, że rekord najgłośniejszego mruknięcia na świecie jest do pobicia, wiedzieliśmy, że musimy wystawić Bellę. Bardzo się cieszymy, że to zrobiliśmy!”.
Fot. Pixabay.com

40-letni synowie nie chcieli opuścić domu

75-letnia kobieta z miasta Pawia w Lombardii nie otrzymywała żadnej pomocy, również materialnej od dorosłych pracujących synów. Nie pomagali jej ani w domowych obowiązkach, ani nie dokładali się do wydatków. Matka postanowiła wystąpić do sądu przeciwko własnym synom, by doprowadzić do tego, aby się wyprowadzili. Sędzia przyznała jej rację i nakazała, by synowie opuścili rodzinny dom do 18 grudnia. W uzasadnieniu decyzji sędzia napisała, że obowiązek utrzymywania dzieci, spoczywający na rodzicu, nie jest do obrony w tym przypadku ze względu na to, że synowie to 40-latkowie. To skrajny przykład powszechnego we Włoszech zjawiska pozostawania dorosłych dzieci w domach rodziców i niechęci do usamodzielniania się. Jest to także często rezultatem braku perspektyw na stabilizację finansową i zawodową wielu młodych ludzi. Tacy dorośli mieszkający nadal z rodzicami nazywani są „bamboccioni” (pol. duże bobasy).

Plaga biedronkowa

Ostatnio pogoda naprawdę płata nam figle — jednego dnia panuje ponura, jesienna aura, a drugiego termometry pokazują 20 stopni Celsjusza. Mnóstwo osób, niezależnie od miejsca zamieszkania, skarży się na pewien problem. Zarówno w miastach, jak i na wsiach pojawiają się biedronki azjatyckie. I to w ogromnych ilościach. Znajduje się je albo już w domu, albo na oknach i parapetach — tam czekają na moment, by dostać się na drugą stronę. Zwiększona aktywność biedronek, ale też innych owadów, nie powinna nas w tym momencie dziwić. O tej porze roku szukają one bezpiecznego i ciepłego miejsca do przezimowania — zdarza im się wybrać właśnie nasz dom lub mieszkanie.
Fot. Pixabay.com

Fotomigawka

■ Día de Muertos – Dzień Zmarłych po meksykańsku Fot. Orestas Gurevičius, ELTA